Tweede Kamer der Staten-Generaal

2

Vergaderjaar 2002–2003

28 607 Wijziging van enkele belastingwetten c.a. (Belastingplan 2003 Deel I)

Nr. 4

VERSLAG

Vastgesteld 28 oktober 2002

De vaste commissie voor Financiën[1], belast met het voorbereidend onderzoek van bovenstaand wetsvoorstel, heeft de eer als volgt verslag uit te brengen van haar bevindingen.

Onder het voorbehoud dat de regering de vragen en opmerkingen in dit verslag afdoende zal beantwoorden, acht de commissie hiermee de openbare behandeling van het voorstel van wet voldoende voorbereid.

[1] Samenstelling:
Leden: Rosenmöller (GroenLinks), Giskes (D66), Crone (PVDA), Van Oven (PVDA), Hofstra (VVD), Van Hoof (VVD), De Haan (CDA), Van Beek (VVD), Bussemaker (PVDA), Vendrik (GroenLinks), Kant (SP), Mosterd (CDA), Blok (VVD), Ten Hoopen (CDA), ondervoorzitter, De Pater-van der Meer (CDA), Tichelaar (PVDA), voorzitter, Alblas (LPF), Van As (LPF), Veling (ChristenUnie), Teeven (LN), Van Vroonhoven-Kok (CDA), Varela (LPF), De Nerée tot Babberich (CDA), Van der Velden (LPF) en Van Loon-Koomen (CDA).
Plv. leden: Vacature (GroenLinks), Bakker (D66), Bos (PVDA), Van Nieuwenhoven (PVDA), B. M. de Vries (VVD), Blaauw (VVD), Kortenhorst (CDA), Luchtenveld (VVD), Noorman-den Uyl (PVDA), Vacature (GroenLinks), Gerkens (SP), Vacature (CDA), Van den Doel (VVD), Vacature (CDA), Vacature (CDA), Koenders (PVDA), Eberhard (Groep De Jong), Stuger (LPF), Van der Vlies (SGP), Jense (LN), Jan de Vries (CDA), T. de Graaf (LPF), Mastwijk (CDA), Hoogendijk (LPF) en Vacature (CDA).

KST63967
ISSN 0921 - 7371
Sdu Uitgevers
's-Gravenhage 2002

Inhoudsopgave **Blz.**

ALGEMEEN **3**

MODERNISERING ARBEIDSMARKT **8**
- Algemeen 8
- Verhoging arbeidskorting 8
- Aanvullende maatregelen voor AOW-ers en sociale minima 11
- Verlaging tarief eerste en tweede schijf inkomstenbelasting 12
- Afdrachtvermindering lage lonen (SPAK); Afdracht-vermindering langdurig werklozen (VLW) 12
- Toetrederskorting 15

COMBINATIE VAN WERK EN LEVENSLOOP **16**
- Introductie levensloopfaciliteit 16
- Inperken Witteveenkader 19
- Afschaffen van de afdrachtvermindering betaald ouderschaps-verlof 22

MILIEU EN MOBILITEIT **22**
- Milieu en energie stimuleren op maat 22
- Efficiënter stimuleren in de REB en op maat stimuleren in de regeling MEP 24
- Niet invoeren van voorgenomen regelingen Boscertificaten en DOA; Niet invoeren REB-vermindering voor boscertificaten 28
- Rationaliseren EPR, EIA en VAMIL 29
- Beëindigen regelingen tot stimulering schone en zuinige auto's 30
- Mobiliteit; Bevriezen fiscale regeling auto van de zaak 32
- Fietsaftrek 33

OVERIGE MAATREGELEN **34**
- Spaarloonregeling 34
- Basisaftrek lijfrente 37
- Belastingsubsidies beleggen 39
- Vrijstelling overdrachtsbelasting woningcorporaties 42
- Willekeurige afschrijving gebouwen aangewezen gebieden 43
- Willekeurige afschrijving immateriële activa 45
- Afschrijvingssystematiek onroerende zaken 45
- Feestdagenregeling 49
- Scholingsaftrek en afdrachtvermindering scholing 50
- Afdrachtvermindering speur- en ontwikkelingswerk (WBSO) 50
- Tenslotte 50

ADMINISTRATIEVE LASTEN BEDRIJVEN **51**

ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING **51**
- Artikel I, onderdeel C (artikel 3.29a van de Wet inkomstenbelasting 2001) 51
- Artikel XXVII (Overgangsrecht) 53

ALGEMEEN

De leden van de CDA-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van het onderhavige wetsvoorstel. Zij constateren met genoegen dat het Belastingplan zit vervat in twee overzichtelijke wetsvoorstellen, en dat deze wetsvoorstellen tijdig aan de Tweede Kamer zijn gestuurd zodat de behandeling dit jaar eens niet in een wedloop had hoeven te vervallen. Genoemde leden hebben echter nog wel een aantal vragen over de gemaakte keuzes.

In de inleiding op de memorie van toelichting bij dit wetsvoorstel wordt de prioriteit gelegd bij effectiviteit en efficiëntie van het belastingstelsel. De uitwerking daarvan zien de leden van de CDA-fractie in veel van de voorgestelde maatregelen. Deze leden juichen toe dat meer oog is voor het reduceren van de administratieve lasten in de samenleving en de uitvoeringskosten bij de belastingdienst.

De leden van de CDA-fractie hebben begrip voor de moeilijke budgettaire omstandigheden, en de daaraan gekoppelde lastenverzwarende maatregelen. Zij benadrukken echter wel dat juist in deze tijd ook aandacht gegeven dient te worden aan stimulering van ondernemerschap en het verbeteren van de concurrentiepositie van het Nederlandse bedrijfsleven. Inzet is nodig op het terrein van innovatie en verbetering van de arbeidsproductiviteit. Niet alleen VNO-NCW, maar ook LTO-Nederland wijzen op dit punt.

De leden van de CDA-fractie zagen de introductie van de levensloopfaciliteit, waarvan thans in het Belastingplan wel de dekking zit vervat, maar nog niet de regeling zelf, als één van de speerpunten van het kabinetsbeleid. Deze faciliteit is niet alleen bedoeld om meer mogelijkheden te creëren tot diversiteit in arbeidsdeelname, zonder al te grote breuken in inkomen en loopbaanperspectief op te lopen, maar ook om bij te dragen aan de (blijvende) inzetbaarheid van bijvoorbeeld vrouwen en ouderen in het arbeidsproces.
De leden van de CDA-fractie vinden nog steeds dat deze levensloopregeling zo snel mogelijk en via de fiscale weg gerealiseerd dient te worden. Als basis kan de uitbouw van de bestaande fiscale verlofspaarregeling gebruikt worden.

Tot hun vreugde lezen de leden van de CDA-fractie dat dit kabinet het streven heeft om te komen tot één (uitvoerings)loket voor inkomensafhankelijke subsidies. Zoals bekend is het CDA een voorstander van deze benadering, Zij leggen daarbij graag het accent op mogelijkheden van lastenmaximering van bepaalde vaste lasten voor huishoudens. Kan de regering nader ingaan op het streven van het kabinet om te komen tot één (uitvoerings)loket voor inkomensafhankelijke subsidies, en met name ook op het tijdpad dat het kabinet voor ogen heeft?

Met meer dan normale belangstelling hebben de leden van de VVD-fractie kennisgenomen van het voorstel Belastingplan 2003, deel I. Allereerst hebben zij een aantal algemene vragen.
Welke langere termijn visie heeft de regering op de hoogte van de belastingen in Nederland, en tevens op de structuur van de belastingen, zo vragen de leden van de VVD-fractie. Voor 2003 stelt het kabinet een forse belastingverzwaring voor, met name door de grondslag te verbreden en handhaving van de tarieven. Hoe ver wil het kabinet hiermee gaan, ook in de jaren na 2003? Hoe zien de getalreeksen voor de belastingen er uit in de jaren na 2003?
Voor 2003 wil de regering 5 mld. euro beschikbaar krijgen voor extra uitgaven, en wel door 1,5 mld. euro te bezuinigen en door 3,5 mld. lasten-

verzwaring. De leden van d VVD-fractie vragen de regering of het niet principieel juister is om uit te gaan van bezuinigingen gelijk aan uitgavenverhogingen, zodat er per saldo geen hogere lastendruk nodig is?
Tevens vragen deze leden hoe de regering het beoordeelt dat nu faciliteiten worden afgeschaft die recent door de vorige kabinet zijn ingevoerd? Is de overheid nog wel betrouwbaar? Moet niet gelden dat voor nieuwe faciliteiten een garantieperiode gaat gelden? Zo ja, welke garantieperiode zou dan redelijk zijn? En welke periode zou dan nog moeten gelden voor oude faciliteiten en wat betekent dit voor eventuele overgangsregelingen? Zo nee, loopt de overheid geen risico dat de voorstellen juridisch schipbreuk leiden omdat burgers en bedrijven zich kunnen beroepen op gewekte verwachtingen?
Kan de regering uitleggen – zo vervolgen de leden van de fractie van de VVD – waarom er per onderdeel verschillende overgangsregiems worden gekozen? Vaak in het geheel geen overgang, soms een langdurige overgang. Deze leden verzoeken de regering hierop te reageren.
Kan de regering aangeven hoe groot de betrouwbaarheid is van de geraamde budgetten voor de verschillende maatregelen? Zijn er geen neveneffecten, dan wel tweede orde effecten die relevant zijn voor de ramingen, aldus de leden van de VVD-fractie.
De leden van de VVD-fractie zijn voorstander van meer generieke belastingheffing en beperking van allerlei specifieke heffingen. Wat nu opvalt is dat de regering op een aantal punten juist specifieke regelingen bepleit in plaats van algemene regels. Tevens valt op dat er voorstellen worden gedaan om te defiscaliseren en om belastinguitgaven te vervangen door uitgaven op departementale begrotingen. Welke visie ligt hier achter? deze leden vragen de regering concreet te reageren per bedoeld geval.
Op veel punten zegt de regering dat er free-riderschap wordt bestreden c.q. dat door de voorstellen de efficiency wordt verhoogd, aldus de leden van de fractie van de VVD. Is er door de regering ook een meer algemene effectrapportage opgesteld? Bijvoorbeeld als het gaat om milieuaspecten? Zou de regering meer inzicht in deze effecten kunnen geven?
Voor een goede beoordeling hechten de leden van de VVD-fractie er aan dat de voor 2003 weergegeven budgettaire consequenties ook worden vermeld voor de jaren 2005 en 2006. Deze leden doelen dan met name op de overzichtstabel op pagina 31: tabel 7.
In hoeverre deelt de regering de mening van de Nederlandse Orde van Belastingadviseurs (brief 10 oktober jl.) – zo vragen de leden van de fractie van de VVD – dat de kosten van inhoudingsplichtigen onder meer door een reeks van maatregelen met betrekking tot werknemers (zowel op fiscaal gebied als door maatregelen op sociaal verzekeringsrechtelijk gebied) komend jaar sterk zullen stijgen?

De leden van de fractie van de PvdA hebben met zeer gemengde gevoelens kennisgenomen van de wijziging van de belastingwetten. Deze leden zijn zeer bezorgd over de voorstellen van het kabinet alle arbeidsmarktinstrumenten die de vraag, met name aan de onderkant van de arbeidsmarkt, stimuleren af te schaffen en zich alleen te concentreren op de arbeidskorting. De leden van de fractie van de PvdA achten dit een eenzijdig en ondoelmatig beleid. Zij constateren tevens dat de regering verschillende regelingen die grote populariteit genieten, zoals de spaarloonregeling en maatschappelijk beleggen, afschaft, zonder dat hiervoor alternatieven zijn ontwikkeld. Zo is de vormgeving van de voorgenomen levensloopregeling nog buitengewoon vaag. Dit draagt niet bij aan het beeld van een betrouwbare overheid.
De leden van deze fractie constateren ook dat maatregelen, die nog slechts recentelijk zijn ingevoerd, weer worden afgeschaft. Ook dit draagt niet bij tot het beeld van een betrouwbare overheid. Het draagt ook bij tot onduidelijkheid en extra administratieve lasten o.a. bij sociale partners.

De leden van de fractie van de PvdA constateren dat de regering vooral goed weet wat ze niet wil, gezien het aantal maatregelen dat wordt afgeschaft, maar niet goed weet wat ze wel wil. Veelvuldig wordt verwezen naar afspraken in het Strategisch Akkoord, maar slechts zelden worden inhoudelijke argumenten gegeven voor verandering van beleid. Kan de regering, zo vragen deze leden, nog eens uiteenzetten wat haar visie op het fiscale beleid is? Ziet de regering het stimuleren van arbeidsparticipatie door het verhogen van de arbeidskorting als het belangrijkste doel van haar beleid? Denkt zij dat het verhogen van de arbeidskorting hiertoe een voldoende middel is?
Deze leden vinden het onbegrijpelijk dat de regering voor 600 miljoen euro investeert in een generieke arbeidskorting, en alle gerichte maatregelen om de arbeidsparticipatie te verhogen schrapt. Juist in een situatie waarin het economisch minder gaat, zou het kabinet meer moeten doen, met name aan de onderkant van de arbeidsmarkt. Daar is geen krapte, maar wel een samenloop van andere knelpunten. Deze leden constateren dat het kabinet op dit punt nauwelijks steun vindt voor haar beleid van sociale partners.

De leden van de fractie van de PvdA constateren dat de regering diverse maatregelen afschaft die invloed hebben op de koopkracht. Zij willen van de regering een overzicht waarin wordt aangegeven welk gemiddeld bedrag per gebruiker gemoeid is met de spaarloonregeling, de basisaftrek lijfrente, de heffingskorting voor maatschappelijke beleggingen, de feestdagenregeling, de afdrachtvermindering betaald ouderschapsverlof en de fietsaftrek. Kunnen de gemiddelde bedragen per maatregel worden weergegeven?
De leden van de fractie van de PvdA pleiten voor een heroriëntatie van middelen, onder andere door omzetting van de generieke arbeidskorting in een inkomensafhankelijke arbeidskorting, behoud in aangepaste en gemoderniseerde vorm van fiscale loonkostensubsidies, en van een samenhang in omzetting van de bestaande spaarloonregeling in een breed toegankelijke levensloopregeling.
Door de val van het kabinet is een nieuwe situatie ontstaan. Die situatie heeft bij de leden van de fractie van de PvdA extra vragen opgeroepen. De voorstellen in het belastingplan kunnen moeilijk als neutraal omschreven worden. Verschillende voorstellen, waaronder die van het spaarloon, groen beleggen en afschaffen van de SPAK en VLW hebben tot grote maatschappelijke beroering geleid. Acht de regering het nog verantwoord, gezien de demissionaire status van het kabinet, dergelijke omstreden voorstellen door te voeren? In meer algemene zin willen de leden van de PvdA-fractie graag weten hoe een «beleidsarm» belastingplan er volgens de regering zou uit zien. Welke voorstellen zouden dan geschrapt worden?
Deze leden willen ook graag een reactie op de voorstellen die de VVD-fractie heeft gedaan het spaarloon te behouden. Acht de regering dit een constructieve bijdrage aan het debat over het belastingplan? Deelt de regering de analyse van de VVD-fractie om ten aanzien van dit punt af te wijken van het Strategisch Akkoord? En wat vindt de regering van de voorstellen die het CDA in de media heeft gedaan, om de onroerende zaakbelasting dan ook maar af te schaffen? Welke financiële gevolgen zouden beide voorstellen hebben?

De leden van de GroenLinks-fractie hebben met teleurstelling kennisgenomen van het Belastingplan 2003. Op enkele belangrijke onderdelen menen deze leden dat het kabinet de verkeerde keuzes maakt. Alvorens de verschillende onderdelen van het Belastingplan achtereenvolgens langs te lopen, willen deze leden benadrukken dat de grootste fout zit in het achterwege laten van een noodzakelijke aanpassing in het fiscale systeem. Het is voor deze leden onbegrijpelijk dat het kabinet het nalaat om in een tijd

van grote budgettaire krapte de huidige fiscale behandeling van het eigen huis ongemoeid te laten. Is het kabinet het niet met deze leden eens dat het verontrustend is dat het CPB verwacht dat de grondslagversmalling van de hypotheekrente-aftrek in de komende 4 jaar sterk voortzet? Kan het kabinet aangeven wat het CEC-advies inzake de fiscale behandeling van het eigen huis was en waarom het kabinet hiervan is afgeweken?
De leden van de GroenLinks-fractie constateren dat er een forse lastenverzwaring in 2003 staat aan te komen. Deze lastenverzwaring wordt beargumenteerd vanuit de wens om perspectief te houden op aflossing van de staatsschuld in één generatie. Deze leden delen de noodzaak om in 2003 tot een lastenverzwaring te komen om zodoende een structurele verbetering van het EMU-saldo te bereiken. Deze leden delen namelijk de conclusie van het huidige kabinet dat er onder de vorige kabinetten op te grote voet is geleefd. Er is teveel geld weggeven aan lastenverlichting, waardoor de komende jaren lastenverzwaring noodzakelijk is om de kosten van de vergrijzing niet teveel in de verre toekomst te leggen. Deze leden menen echter dat de argumentatie van het kabinet haaks staat op de populistische voornemens, accijnsverlaging en OZB-afschaffing, die voor het jaar 2005 in de boeken van het Strategisch Akkoord staan.
De leden van de fractie van GroenLinks constateren dat het kabinet de voorliggende belastingvoorstellen vooral beargumenteert vanuit de criteria: doelmatigheid en efficiency. Zeer teleurstellend vinden deze leden het dan om te moeten constateren dat heel veel maatregelen worden afgeschaft zonder dat er grondige analyses over de maatregelen ten aanzien van deze criteria zijn gemaakt. Waardevolle fiscale stimuleringsregelingen worden afgeschaft zonder dat evaluaties worden afgewacht of dat bestaande evaluaties worden gebruikt. Een betrouwbare overheid kan wijzigingen in beleid verdedigen indien zij goede argumenten gebruikt. Bij veel maatregelen in dit Belastingplan zijn echter vraagtekens te plaatsen bij de deugdelijkheid van haar argumentatie, dan wel ontbreekt argumentatie volledig. De leden van de fractie van GroenLinks willen van het kabinet een uitgebreide reactie op het zeer lezenswaardige artikel van de prof. Dr. L. G. M. Stevens in het Weekblad Fiscaal recht van 26 september, waarin ook één van zijn hoofdstellingen was dat de betrouwbaarheid van de overheid met het Belastingplan 2003 een flinke deuk oploopt.

De leden van de SP-fractie hebben grote bezwaren tegen het gewoon behandelen van het Belastingplan 2003 omdat de gehele oppositie dit wetsvoorstel als controversieel beschouwt. Zij vinden het minachting van de kiezer dat dit kabinet gewoon over zijn graf heen regeert en onfatsoenlijk dat de meerderheid in deze Tweede Kamer dit procedureel heeft doorgedrukt. De leden van de SP-fractie vinden dat dit begrotingsbeleid de economie onnodig extra in het slop brengt. Belastingheffing heeft als primaire doelen het generen van voldoende middelen voor het in stand houden van collectieve voorzieningen en het verkleinen van de inkomensverschillen. Als zodanig is er geen bezwaar tegen belastingverhogingen op zichzelf maar wel op de timing over de kabinetsperiode rekening houdend met de economische conjunctuur. Ook vinden de leden van de SP-fractie dat de lagere inkomens rekening houdend met hun lagere buffers om tegenvallers op te vallen zwaar getroffen worden. Dat is een politieke keuze en niet een technocratische keuze op grond van uitgangspunten als efficiency en eenvoud.

De leden van de fractie van D66 hebben uiteraard met grote belangstelling kennisgenomen van dit deel van het Belastingplan 2003 dat de vertaling vormt van de fiscale voornemens voortvloeiend uit het Strategisch Akkoord en het aanvullend beleidspakket van dit demissionaire kabinet. Inmiddels zal duidelijk zijn dat de leden van de D66-fractie het betreuren dat dit Belastingplan wordt behandeld alsof het kabinet niet is gevallen.

De leden van de D66-fractie juichen de aandacht voor effectiviteit en doelmatigheid van het fiscale stelsel toe. Ook staan zij positief tegenover het streven naar verlaging van de administratieve lasten. Per keer zal evenwel de winst op deze terreinen moeten worden afgewogen tegen de prijs op andere. Uit de opmerkingen en vragen in deze inbreng zal duidelijk zijn waar wat de D66-fractie betreft grenzen worden overschreden. De leden van de D66-fractie hopen dat het kabinet bij de beantwoording blijk zal geven van besef van zijn demissionaire status.

De leden van de fractie van de ChristenUnie hebben met teleurstelling kennisgenomen van deel I van het Belastingplan 2003. Zij zijn verbaasd over het feit dat is besloten een dergelijk omstreden plan in behandeling te nemen nu het kabinet een demissionaire status heeft. Nu daartoe is besloten, merken deze leden op dat zij twijfels hebben over verschillende onderdelen van het wetsvoorstel en moeite met de prioriteitstelling en de mogelijke gevolgen van de voorgestelde maatregelen.

Alvorens in te gaan op elk van de individuele voorstellen, willen de leden van de fractie van de ChristenUnie vooraf gezegd hebben dat het van belang is dat de overheid zich als betrouwbare partner opstelt. Genoemde leden menen dat in het onderhavige wetsvoorstel bij veel voorstellen tot afschaffing of beperking van huidige maatregelen dit principe geweld wordt aangedaan. Onderschrijft de regering dat in alle gevallen moet worden gestreefd naar betrouwbaar en consistent overheidsbeleid, ook als de economische situatie vraagt om mogelijke heroriëntering van bestaand beleid? Zo ja, hoe beoordelen zij in dit licht de plotselinge afschaffing van verschillende bestaande faciliteiten waardoor grote groepen mensen, die hun financiële situatie hebben ingericht op bestaande wetgeving, nu geconfronteerd worden met negatieve financiële gevolgen? Deelt de regering de mening dat het veranderen van spelregels gedurende een rit nadelig is voor het beeld van een betrouwbare overheid?
De leden van de fractie van de ChristenUnie constateren dat het werkwoord «afschaffen» erg vaak voor komt in de memorie van toelichting op het onderhavige wetsvoorstel. Er worden hoofdzakelijk huidige fiscale regelingen afgeschaft dan wel beperkt, in plaats van nieuwe beleidsvoorstellen gedaan. Deze leden vragen of de regering per voorgenomen maatregel die wordt afgeschaft of beperkt, kan aangeven of dit ingegeven is uit budgettaire overwegingen dan wel uit principiële overwegingen. Als principiële redenen mede een rol spelen, waarom krijgen de huidige maatregelen niet eerst de tijd om zich in de praktijk in te bedden en zich te bewijzen, aangezien sommige van deze bestaande fiscale regelingen nog geen enkele jaren oud zijn, zo vragen deze leden.

Hoewel het kabinet demissionair is, is de SGP-fractie gevoelig voor de oproep van de regering om te blijven werken aan wetgeving en beleid. Dit geldt zeker voor het Belastingplan, omdat zonder maatregelen het EMU-tekort zal oplopen. Wanneer er op financieel terrein niets gebeurt, zouden er wel eens zeer rigoureuze maatregelen nodig kunnen zijn.
De SGP-fractie is er geen tegenstander van dat de lasten op korte termijn iets verzwaren, als dit het perspectief op aflossing van de staatsschuld in één generatie vergroot. Het lange termijnperspectief moet in het oog gehouden worden, omdat anders op termijn de collectieve lasten door vergrijzing niet of zeer moeilijk te dragen zijn. De laatste jaren was er sprake van financieel gunstige tijden. Een kleine stap terug is voor veel mensen haalbaar. Wel dient er voldoende oog voor te zijn dat mensen niet in grote financiële problemen komen. Kan de regering aangeven op welke manier zij de aflossing van de staatsschuld denkt te bereiken en welke rol de in dit wetsvoorstel voorgestelde lastenverlichting en grondslagverbreding hierbij spelen, zo vragen de leden van de fractie van de SGP?

MODERNISERING ARBEIDSMARKT

Algemeen

Na vele jaren van kritische kanttekeningen en vragen naar effectiviteit, zijn de leden van de fractie van D66 positief over de voorgestelde ruil tussen regelingen gericht op het stimuleren van de arbeidsvraag een regelingen gericht op het arbeidsaanbod. Gefaseerde afschaffing van SPAK, VLW en toetrederskorting kan dus op instemming van deze leden rekenen. In plaats van voor integrale verhoging van de arbeidskorting zouden de leden van de D66-fractie liever zien dat de vrijkomende gelden zouden worden ingezet voor een Earned Income Tax Credit, zoals aangegeven in hun tegenbegroting. Kan de regering toelichten waarom nog steeds niet wordt ingezien dat dat een effectiever instrument is voor het bevorderen van de arbeidsdeelname, ondanks het zelf gesignaleerde *deadweight-loss* in de arbeidskorting en de goede mogelijkheden de armoedeval niet te vergroten als de vormgeving van de EITC juist wordt gekozen? Ook ontvangen de leden van de D66-fractie graag een overzicht van de (gedachte) ontwikkeling van de arbeidskorting vanaf de introductie tot 2006.
De leden van de fractie van D66 willen graag weten welke complexiteiten zich in de uitvoeringssfeer met betrekking tot de toetrederskorting voordeden in de korte tijd dat die regeling heeft bestaan. De maatregelen om de koopkracht van AOW-ers en sociale minima op peil te houden, roepen bij deze leden vooralsnog geen vragen op.

De keuze van de regering voor het leggen van meer accent op stimulering van arbeidsaanbod dan op stimulering van de arbeidsvraag en de daaruit voortvloeiende beleidsmaatregelen roepen bij de leden van de fractie van de ChristenUnie verschillende vragen op. Ten eerste vragen zij zich af in welke mate bij deze accentverschuiving rekening wordt gehouden met arbeidsgehandicapten. Daarnaast informeren zij waarom het kabinet in dit kader niet meer aandacht besteedt aan om-, bij- en herscholing, ook in de fiscale sfeer. Voor wat betreft de aanpak van de armoedeval vragen de leden van de fractie van de ChristenUnie welke concrete plannen de regering heeft met betrekking tot de harmonisatie van het inkomensbegrip in inkomensafhankelijke regelingen. Acht de regering dit niet langer opportuun, nu het voornemen bestaat verschillende van deze regelingen af te schaffen?

De regering stelt dat een verhoging van de arbeidsparticipatie onder meer ondersteuning biedt aan een beheerste loonkostenontwikkeling. De leden van de SGP-fractie vragen zich af hoe de regering komt tot dit verband. De regering voorziet ook voor de toekomst een structurele krappe arbeidsmarktsituatie. Kan de regering aangeven hoe zij deze situatie inschat en welke gevolgen dit heeft voor de hoogte van de werkloosheid en de individuele lastendruk?

Verhoging arbeidskorting

De leden van de CDA-fractie constateren dat het kabinet met de verhoging van de arbeidskorting aanstuurt op het verhogen van het aanbod van arbeid. Deze leden hebben daarom behoefte aan een reactie van de regering hoe deze maatregel zich verhoudt tot de conclusie van het recent gepubliceerde CBS-rapport[1] waaruit blijkt dat de arbeidsparticipatie in Nederland internationaal vergeleken hoog is. De inspanningen van het kabinet zouden juist meer moeten worden toegesneden op de verhoging van de productiviteit. De leden van de CDA-fractie vragen de regering hierop te reageren.

[1] Meer mensen aan het werk, CBS, 30 september 2002.

De leden van de fractie van de PvdA constateren dat de regering alle vraaggerichte maatregelen afschaft, en eenzijdig het aanbod wil stimuleren. Zij achten een dergelijke benadering onevenwichtig en onverstandig. De regering spreekt over een structurele verandering die te maken heeft met een structurele krapte op de arbeidsmarkt. De leden van de fractie van de PvdA willen graag weten hoe de regering in dit verband aankijkt tegen de toenemende werkloosheid met een toename van 100 000 werklozen in 2003. Deze leden willen graag weten hoe de regering met een eenzijdig op het aanbod gerichte aanpak via de arbeidskorting denkt de werkloosheid aan te pakken.

De regering geeft aan dat fiscale maatregelen deel uitmaken van een breder pakket aan maatregelen om de arbeidsmarkt te moderniseren. Op welke andere onderdelen doelt men, zo vragen de leden van de PvdA-fractie. Duidt men hier op de voorstellen om te bezuinigen op gesubsidieerde arbeid? Beschouwt de regering de woorden «bezuinigen» en «moderniseren» als synoniem?

De leden van de PvdA willen graag een nadere toelichting op de gevolgen van de verhoging van de arbeidskorting voor verschillende groepen. Wat bedoelt men als men zegt dat mensen met een deeltijdbaan in de huidige situatie het maximum van de arbeidskorting reeds bereiken bij circa 92% WML? Geldt dat voor alle deeltijdbanen? Ook bij deeltijdbanen van 8 of 12 uur? Ook bij herintreders? Geldt dit effect alleen als sprake is van een eenverdiener, of ook als de deeltijdbaan een tweede inkomen van een herintreder is? En als men alleenstaande ouder is? Kan de regering in dit verband ingaan op het onderzoek van Nyfer over de eenverdienersval? Nyfer wijst met name op grote belemmeringen aan de onderkant. De grootste belemmeringen ondervinden vrouwen met een partner die het minimumloon verdient. Wanneer zij drie dagen aan de slag gaat en gebruik gaat maken van gesubsidieerde kinderopvang verliest ze 61% van haar inkomen (27% aan belasting, 4,5% aan lokale inkomensondersteuning en 16% aan huursubsidie, en 13% aan kinderopvang). Zonder gesubsidieerde kinderopvang moet het gezin er zelfs 45% aan inkomen op toeleggen! Hoe werkt de door de regering voorgestelde verhoging van de arbeidskorting uit voor degene die een tweede inkomen gaat verdienen met een werkweek van 18 uur, en wiens partner het minimumloon verdient, en waar voor twee kinderen kinderopvang betaald moet worden? Is deze regering bereid om behalve de armoedeval, ook de eenverdienersval aan te pakken?
Kan de regering ook ingaan op de specifieke positie van alleenstaande ouders. Deelt de regering de mening van de leden van de PvdA dat ook voor hen geldt dat werk moet lonen? Hoe komt dat dan tot uitdrukking in de voorliggende plannen? Kan de regering de koopkrachteffecten in beeld brengen voor alleenstaande ouders die een deeltijdbaan (b.v. van 20 uur) hebben op het niveau van het minimumloon?

De leden van de fractie van de PvdA constateren tot hun grote teleurstelling dat de arbeidskorting tot 50% WML niet verhoogd wordt. Deze leden hebben altijd de voorkeur gegeven aan een arbeidskorting die afhankelijk is van het aantal gewerkte uren. Vanwege de moeilijke uitvoerbaarheid hiervan kunnen zij leven met het procentuele verschil tussen onder en boven 50% WML. Zij hebben er echter grote moeite mee dat het verschil tussen mensen die minder dan 50% WML verdienen en daarboven door de voorstellen van de regering alleen maar groter worden. Deze leden zijn van mening dat mensen die tot 50% WML verdienen in ieder geval iets moeten profiteren van de hogere arbeidskorting. Deze leden willen daarom graag weten welke invloed de voorgestelde arbeidskorting (en euro's en percentages) de komende vier jaar heeft op de inkomens van werkenden op 50% WML, 70% WML en 100% WML.

Kan de regering in dat verband ook ingaan op voorstellen, onder andere van de RWI, de maximale arbeidskorting uit te keren bij een jaarinkomen dat aansluit bij het uitkeringsniveau van een alleenstaande in de bijstand, namelijk 70%. Deelt de regering de raming van een dergelijke maatregel, namelijk dat die uitkomt op tentatief 140 tot 180 miljoen euro?
De leden van de fractie van de PvdA zien ook graag een nadere toelichting op de effecten van de stapsgewijze verhoging van de arbeidskorting. Hoe is de berekening tot stand gekomen? Om hoeveel mensen gaat het hier? Hoe ziet de regering de verhouding tussen een generieke maatregel – het verhogen van de algemene heffingskorting – ten behoeve van een inkomensverbetering van een specifieke doelgroep – koopkrachtontwikkeling van de sociale minima? Zou het hier niet meer voor de hand gelegen hebben meer gerichte instrumenten te gebruiken, zoals een heffing die rekening houdt met inkomensverschillen? De leden van de fractie van de PvdA zijn van mening dat de generieke verhoging van de arbeidskorting voor alle werknemers in geen verhouding staat tot het effect, namelijk aantrekkelijker maken van werk. Zij zien veel meer in een inkomensafhankelijke arbeidskorting, zoals via een Earned Income Tax Credit, aangevuld met specifieke (deels aanbod stimulerende) maatregelen.

De leden van de fractie van GroenLinks constateren dat fiscaal arbeidsmarktbeleid gericht op de zwakkeren wordt afgeschaft en het enige wat het kabinet hiervoor in de plaats stelt is een verhoging van de arbeidskorting. Als de vele studies over effectief arbeidsmarktbeleid iets laten zien dan is het dat de generieke arbeidskorting niet doelmatig is. Dit blijkt ook wel uit het feit dat de armoedeval met de maatregelen uit het Strategisch Akkoord niet wordt verminderd. De sterk denivellerende maatregelen uit het aanvullende pakket zijn noodzakelijk om een klein plusje te genereren bij de aanpak van de armoedeval. De leden van de fractie van GroenLinks delen de opvatting van de FNV dat het zeer onverstandig is van het kabinet om in krappe budgettaire tijden veel geld te spenderen aan een ondoelmatig instrument als de arbeidskorting. De leden van de fractie van GroenLinks zijn al langer voorstander van de overstap van vraaggericht naar aanbodgericht arbeidsmarktbeleid. Zij menen dat de inkomensafhankelijke arbeidskorting (EITC) daar een belangrijke rol in kan spelen. Heeft het kabinet overwogen om dit doelmatige vraaggerichte arbeidsmarktinstrument in te zetten?

De voorgestelde verhoging van de arbeidskorting zal volgens de regering meer positieve effecten sorteren dan handhaving van SPAK en VLW. De leden van de fractie van de ChristenUnie zijn er ook na het debat over de algemene politieke beschouwingen nog niet van overtuigd dat een generieke verhoging van de arbeidskorting betere effecten zal sorteren dan bestaande instrumenten zoals SPAK en VLW. Uiteraard kan een verhoging van de arbeidskorting worden gezien als instrument tegen de armoedeval. De vraag dringt zich echter op waarom dat instrument dan voor alle inkomens wordt ingezet. In de schriftelijke voorbereiding in het kader van de behandeling van de Miljoenennota antwoordt de regering dat de armoedeval sterker verkleind zou kunnen worden door het beschikbare budget gericht in te zetten voor werkenden met lage inkomens, bijvoorbeeld in de vorm van een inkomensafhankelijke arbeidskorting (EITC). Als nadeel wordt genoemd dat in het afbouwtraject van de korting de marginale druk wordt verhoogd (Kamerstuk 28 600, nr. 41, vraag 48). Is de taxatie van de leden van de fractie van de ChristenUnie juist dat de regering meent dat deze route niet wenselijk is, gelet op het nivellerende karakter ervan? Zo ja, kan nader worden onderbouwd waarom dit niet wenselijk is? Gaat het in dit afbouwtraject niet om marginale inkomensverschillen? Heeft de regering overwogen af te zien van een generieke arbeidskorting en in plaats daarvan slechts een beperkt deel van het

beschikbare budget in te zetten voor een inkomensafhankelijke arbeidskorting? Kan los daarvan worden aangegeven welke budgettaire gevolgen introductie van dit specifieke instrument heeft, zo vragen deze leden.

Op blz. 6 van de memorie van toelichting geeft de regering aan dat verhoging van de arbeidskorting een positief effect heeft op de koopkracht en ook het verschil tussen werk en uitkering vergroot, zo merken de leden van de SGP-fractie op. Kan de regering een nadere uitwerking geven van de gevolgen voor de koopkracht van deze verhoging van de arbeidskorting in relatie tot de andere maatregelen in het Belastingplan?

Aanvullende maatregelen voor AOW-ers en sociale minima

De verhoging van de werkgeverspremies leidt tot extra lasten voor ziekenfondsverzekerde zelfstandigen die niet gecompenseerd worden, aldus de leden van de fractie van de VVD. Ziet de regering ook mogelijkheden om deze zelfstandigen te compenseren bijvoorbeeld door verlaging van de WAZ-premie?

Voor alleenstaande ouderen wordt de verhoging van de ouderenkorting tenietgedaan door een even grote verlaging van de aanvullende ouderenkorting, aldus de leden van de fractie van de PvdA. Wat betekenen de aanvullende fiscale maatregelen onder 2.2 netto in 2003 voor een echtpaar en een alleenstaande met AOW zonder aanvullend pensioen en met een klein aanvullend pensioen bijvoorbeeld onder de € 2000 of € 5000 per jaar? De lastenverzwaring van mensen met een laag inkomen compenseert het kabinet deels door verschillende belastingkortingen te verhogen. Hoeveel huishoudens hadden in 2002 te maken met inkomensverlies doordat belastingkortingen waarop zij recht hadden niet uitbetaald konden worden door een te geringe belastingcapaciteit? Zal dit aantal huishoudens door de voorgestelde maatregelen in 2003 toe- of afnemen en waarom? Om hoeveel huishoudens gaat het in 2003? Kan bij de beantwoording een onderscheid gemaakt worden naar aantal en huishoudens per type inkomen (AOW, Wajong, chronisch zieken, arbeid etc.). Om welke bedragen gaat het en hoeveel is dat op macro-niveau?

De leden van de fractie van GroenLinks constateren dat de noodzakelijke maatregelen voor AOW-ers en sociale minima nodig zijn om het sterk denivellerende effect van het aanvullend pakket enigszins te mitigeren. De oorzaak van deze sterke denivellering is gelegen in het plotseling verhogen van de nominale premie vooruitlopend op de stelselherziening in 2005. In het debat over de regeringsverklaring is beloofd dat middels compensatiemaatregelen de verhoging van de nominale premie niet tot inkomensachteruitgang van de zwakkere groepen zal leiden. De leden van de fractie van GroenLinks menen dat de verdedigingsargumentatie van het kabinet: «er moet gekeken worden naar het totale inkomensbeeld» zwak is en ingaat tegen de harde belofte dat de nominale premieverhoging voldoende zal worden gecompenseerd. De leden van de fractie van GroenLinks spreken de hoop uit dat het volgende kabinet het verstand laat werken en de voorgenomen nominale premieverhoging herziet. Zeker als het volgende kabinet eenvoud en ontbureaucratisering ook als belangrijke criteria zal hanteren ligt heroverweging van dit onzalige voorstel voor de hand.

De leden van de fractie van de ChristenUnie vragen met betrekking tot de voorgenomen verhoging van de algemene heffingskorting waarom niet alleen een forfaitaire tegemoetkoming wordt voorgesteld voor de sociale minima. Kan de regering aangeven welke budgettaire gevolgen dat met zich mee zou brengen? Welke consequenties zou dat hebben voor het tarief van de eerste schijf inkomstenbelasting? Komt de beoogde verho-

ging van dat tarief met 0,45% in feite niet in belangrijke mate neer op het rondpompen van belastinggeld?

De ouderenkorting en de algehele heffingskorting worden verhoogd, zo constateren de leden van de SGP-fractie. Dit wordt gefinancierd door een verlaging van de aanvullende ouderenkorting, een verhoging van de nominale ZFW-premie en een verhoging van het tarief van de eerste schijf van de inkomstenbelasting. Gaat het effect van de verhoging van de ouderenkorting en de algehele heffingskorting hiermee niet teniet? Hoe wordt de doeltreffendheid en doelmatigheid hierdoor verbeterd?

Verlaging tarief eerste en tweede schijf inkomstenbelasting

Er wordt voorgesteld om het belastingtarief in de eerste 2 schijven met 1,7% te verlagen en gelijktijdig om de AWBZ-premie met 1,7% te verhogen. Werkt deze schuif voor alle inkomensgroepen, zo vragen de leden van de VVD-fractie. Geldt overigens ook voor de andere sociale premies dat deze kostendekkend zijn en de sociale zekerheid de belastingtarieven niet vervuild? Wat is het oordeel van de regering over de sterke vervuiling van de algemene schijven door de sociale zekerheid? Waar wordt de tegenboeking van deze maatregel boekhoudkundig verwerkt?

Afdrachtvermindering lage lonen (SPAK);
Afdrachtvermindering langdurig werklozen (VLW)

De afdrachtvermindering langdurig werklozen wordt geleidelijk afgeschaft. De leden van de CDA-fractie begrijpen de ratio achter de geformuleerde overgangsregeling niet. Waarom is er bij de VLW nu weer voor gekozen om de gehele regeling in tact te laten voor bestaande gevallen, terwijl er bij de SPAK van een feitelijke afbouw sprake is?

Waarom wordt de SPAK zo langzaam afgeschaft, vragen de leden van de VVD-fractie. Kan dit niet in 1 keer, dan wel in 2 stappen?

De leden van de fractie van de PvdA zijn buitengewoon teleurgesteld over de voorstellen om de SPAK en de VLW af te schaffen. Zij achten de toelichting van de regering hier onvoldoende. Zij wensen graag een nadere toelichting op de verschillen in doelmatigheid tussen de SPAK en de arbeidskorting. Deze leden vragen zich af of de arbeidskorting als geheel niet gepaard zal gaan met een veel grotere deadweight-loss (het terecht komen van faciliteiten bij mensen die ook zonder deze faciliteit aan een baan gekomen zouden zijn) dan de SPAK. De regering stelt weliswaar dat de arbeidskorting een gunstiger ontwikkeling van de arbeidsproductiviteit laat zien dan de SPAK omdat de arbeidskorting ook boven een bepaald inkomen van toepassing is. De leden van de PvdA-fractie werpen hier tegen dat juist omdat de arbeidskorting in het geheel geen rekening houdt met inkomensverschillen er als geheel sprake is van een grotere deadweight-loss. Immers, vele mensen die nu werken, met name de hogere inkomens, zouden ook zonder de arbeidskorting aan een baan zijn gekomen.
De regering geeft de gevolgen van de SPAK-maatregel wel zeer eenzijdig weer. Deze leden wijzen in dit verband op het feit dat de SPAK tussen 1996 en 1998 de reguliere werkgelegenheid voor laagbetaalden per saldo met vijftig- tot zestigduizend banen heeft vergroot. Zo wijzen deze leden ook op het onderzoek van het NEI uit 1999 waaruit blijkt dat de SPAK succesvol is in het bereik van aantal werknemer met een loon beneden 115 WML (namelijk een bereik van 92%). Uit het werknemersprofiel blijkt dat de SPAK relatief vaak wordt toegepast voor deeltijdwerkende vrouwen, op werknemers die niet ouder zijn dan 23 jaar en op werknemers met veelal een laag onderwijsniveau. Dat zijn nu precies die groepen

die in het Strategisch Akkoord in het bijzonder worden genoemd in het kader van het verhogen van de arbeidsparticipatie. In dit verband willen deze leden ook graag weten voor hoeveel jongeren de afgelopen jaren SPAK is toegekend, en hoeveel men verwacht dat in 2003 de dupe zullen worden van de voorstellen. In dat verband willen zij ook graag weten wat de regering precies bedoelt met de opmerking dat «het allereerst volledig afschaffen van de Jongeren-SPAK strookt met de gedachte de arbeidsparticipatie van ouderen zo lang mogelijk te blijven stimuleren». Bedoelt men daarmee te zeggen dat jongeren geen aparte aandacht nodig hebben, of bedoelt men te zeggen dat de SPAK wel degelijk succesvol is, als men deze voor oudere werknemers voorlopig nog wel in stand wil houden? In dit verband willen deze leden ook graag een reactie op de conclusie van het MKB dat het in één keer afschaffen van de SPAK voor jongeren de arbeidskansen voor laag opgeleiden en drop-outs vermindert.

De leden van de PvdA-fractie verzoeken de regering nog eens goed na te denken over de relatie tussen doel (in het bijzonder verhogen van de arbeidsparticipatie van bepaalde groepen) en de voorgestelde middelen (generieke arbeidskorting). Waarom, zo vragen deze leden, is de regering niet bereid serieus in te gaan op door verschillende instellingen voorgestelde alternatieven? Deze leden zijn van mening dat de regering het IBO arbeidsmarktonderzoek, waarin de SPAK wordt besproken, wel zeer selectief citeert. Inderdaad werd in het onderzoek kritiek geuit op de beperkte effectiviteit van de SPAK, maar het IBO-arbeidsmarktonderzoek constateerde tegelijkertijd dat de SPAK een gunstiger effect op de vraagzijde zou hebben dan een generieke arbeidskorting. Kan de regering aangeven waarom zij denkt dat de voorstellen voor verhoging van de arbeidskorting succesvoller zullen zijn dan de SPAK? Hoe denkt de regering over de opmerking in het IBO-onderzoek dat «in termen van laaggeschoolde arbeid de SPAK beter scoort» dan de alternatieven van een arbeidskorting en een «earned income tax credit»? Waarom gaat de regering eigenlijk helemaal niet in op de suggestie om een EITC in te voeren? In het kader van het IBO-onderzoek zijn zowel een EITC op uurloonbasis als op jaarloonbasis bekeken. Uit deze analyse (uitgevoerd door het CPB) bleek dat de door het kabinet gekozen variant de slechtst denkbare uitkomsten creëert voor laaggeschoolde werkgelegenheid. Deze daalt met 7500 personen, terwijl bovendien de totale stijging van de werkgelegenheid het laagst is. Deze stijgt slechts met 400 personen, terwijl bij een EITC op uurloonbasis de werkgelegenheid met 5000 personen stijgt en een EITC op jaarloonbasis in een totale stijging van de werkgelegenheid met 16 600 personen resulteert. Kan de regering aangeven waarom deze gegevens haar niet hebben overtuigd?
Deze leden vragen de regering ook in te gaan op alternatieven zoals die zijn ontwikkeld door de SER om de SPAK dynamischer vorm te geven en meer gericht op doorstroming, onder andere door de tijdsduur te beperken, en uit te gaan van een nul-situatie, waarin in beginsel een werkgever recht heeft op de SPAK voor iedere werknemer die voldoet aan bepaalde criteria. Waarom gaat de regering niet in op de suggestie van de SER om de SPAK los te koppelen als medefinancieringsmiddel van gesubsidieerde arbeid en wijzigingen aan te brengen. Welke reden heeft de regering af te wijken van het voorstel van de SER.
De leden van de PvdA-fractie willen ook graag weten waarom de regering de voorstellen van de RWI niet overneemt om loonkostensubsidies te stroomlijnen en te moderniseren. De RWI stelt voor de SPAK te handhaven maar de effectiviteit te vergroten, en daarvoor eerst empirisch onderzoek te doen, en daarnaast een tijdelijke fiscale loonkostensubsidie voor werkzoekenden in te voeren die instromen op een reguliere baan en langer dan zes maanden werkloos zijn.
De leden van de PvdA zijn zeer verbaasd dat de regering niet eens de moeite heeft genomen serieus in te gaan op mogelijke alternatieven voor

het afschaffen van de SPAK. Moeten zij daaruit afleiden dat de regering, nota bene door haar zelf ingestelde adviescolleges, nauwelijks serieus neemt?
De leden van de PvdA zijn evenmin overtuigd van de argumenten om de VLW af te schaffen. Zij achten het argument, dat de VLW voor 88 % in combinatie wordt gebruikt als additionele financieringsbron voor gesubsidieerde arbeid, niet overtuigend. Kan de regering in dit verband aangeven of bij de berekening van het aantal te behouden I/D banen en WIW-banen, rekening is gehouden met SPAK en VLW? Of is dit in de berekeningen niet meegenomen en zal het uiteindelijke aantal te behouden I/D banen nog een stuk lager uitkomen? Hoeveel extra gesubsidieerde banen zullen als gevolg van het schrappen van dit instrument moeten worden geschrapt? Deze leden willen ook inzicht in de wijze waarop VLW en SPAK gebruikt worden in de WSW-regeling. In welke mate wordt bij de WSW gebruik gemaakt van VLW en SPAK? Welke extra lasten zullen ontstaan voor de Sociale Werkvoorziening bij het afschaffen van VLW en SPAK?
Voor het overige gelden hier dezelfde vragen als bij de SPAK. Waarom neemt men de adviezen uit het IBO-rapport, de SER en de RWI niet over om de VLW-middelen over te hevelen naar de reïntegratiebudgetten en de loonkostensubsidies samen te voegen in één nieuwe, uniforme en laagdrempelige regeling?

De leden van de fractie van GroenLinks menen dat het kabinet een zeer ongelukkige keuze maakt met de gefaseerde afschaffing van de SPAK en de VLW. Het kabinet meent met het IBO-rapport in handen argumenten te vinden voor het voorgestelde arbeidsmarktbeleid. De leden van de fractie van GroenLinks menen dat het kabinet dit zeer gewaardeerde rapport, inclusief CPB-effecten van verschillende varianten, nog een keer zal moeten herlezen.
De leden van de fractie van GroenLinks menen dat er geen slechter moment denkbaar is voor de afschaffing van fiscale stimulansen voor werkgevers dan de huidige slechte economische situatie. De werkloosheid zal in 2003 stijgen en vooral onder zwakke groepen meent het kabinet deze werkloosheidsstijging te moeten versterken. De leden van de fractie van GroenLinks menen dat de VLW in stand gehouden moet worden en dat de SPAK-afschaffing op een later moment moet worden overwogen. Deze leden menen dat het IBO-rapport dan laat zien dat de beste manier om de omslag van vraagsturing naar aanbodsturing te maken is om de budgettaire winst die afschaffing van de SPAK oplevert in te zetten voor gezet dient te worden voor een EITC.

Het verheugt de leden van de SP-fractie dat de mening van de regering wat betreft de effectiviteit van de SPAK 180 graden is gedraaid. Hoe beoordeelt de huidige minister het beleid van zijn ambtsvoorganger waarbij aan de SPAK 30 000 tot 60 000 banen werden toegedicht?

De regering hecht niet veel waarde aan het instandhouden van de SPAK, omdat de effectiviteit ervan in twijfel wordt getrokken, zo constateren de leden van de fractie van de ChristenUnie. Op grond van het eindrapport van het IBO «Toekomst van het arbeidsmarktbeleid» wordt geconcludeerd dat minder dan 8% van de laagbetaalden anders niet aan het werk zou zijn gekomen. De leden van de fractie van de ChristenUnie menen dat dit nog een redelijk substantieel deel van de laagbetaalden is. De regering bepleit een verschuiving van de SPAK naar de arbeidskorting, omdat de arbeidskorting rechtstreeks aan werkenden ten goede komt. Zij gaan ervan uit dat de regering het standpunt deelt dat dit argument evenzeer geldt voor een inkomensafhankelijke arbeidskorting. Als dat zo is, zou met een veel kleiner budget eenzelfde resultaat kunnen worden bereikt. Deze leden verwijzen naar hun opmerkingen terzake met betrekking tot de beoogde verhoging van de arbeidskorting hierboven.

Volgens het CPB leidt een verhoging van de arbeidskorting tot een lichte stijging van de werkgelegenheid. In dit kader informeren de leden van de fractie van de ChristenUnie of de indieners van het wetsvoorstel verwachten dat de keuze voor een verhoging van de arbeidskorting minimaal eenzelfde effect sorteert aan de onderkant van het loongebouw als de SPAK. De SPAK is voor veel werkgevers een directe prikkel laagbetaalden in dienst te nemen. Werkgevers zullen vanaf volgend jaar meer moeten betalen voor het in dienst nemen van laagbetaalden. De bovengenoemde leden vragen zich af of ze daartoe over de hele linie bereid zijn en of het nieuwe fiscale regime niet ten koste zal gaan van werkgelegenheid voor laagbetaalden. Zij veronderstellen dat hierover pas met zekerheid uitspraken zouden kunnen worden gedaan als werkgevers en werknemers zouden kunnen kiezen uit ofwel verhoging van de arbeidskorting voor laagbetaalden ofwel de SPAK. Kan nader worden onderbouwd waarop de verwachting is gebaseerd dat de prikkel voor werknemers in de vorm van een hogere arbeidskorting hun kansen op de arbeidsmarkt groter maakt dan de prikkel voor werkgevers in de vorm van de SPAK? Ligt hieraan de verwachting ten grondslag dat veel uitkeringsgerechtigden zich eerst op de arbeidsmarkt zullen begeven als werk voor hen meer lonend wordt en dat werkgevers bereid zijn meer voor deze werknemers te betalen dan onder het regime van de SPAK? Kan de regering aansluitend een reactie geven op de suggestie van MKB Nederland om de SPAK voor bedrijven met minder dan 50 werknemers te handhaven?
De leden van de fractie van de ChristenUnie verzoeken de gespreide afbouw van de SPAK nader te motiveren. Waarom worden de vier tranches niet gelijkmatig verdeeld? Deze leden stemmen overigens in met de voorgenomen afschaffing van de Jongeren-SPAK in 2003, gelet op de overtuigende onderbouwing van dit onderdeel in de toelichting.

De beoogde afschaffing van de VLW roept bij de leden van de fractie van de ChristenUnie dezelfde vragen op als bij de voorgenomen afschaffing van de SPAK. Zij betreuren het dat wordt overgegaan tot schrappen van dit instrument, zonder dat duidelijkheid bestaat over de effectiviteit ervan. Dat de regeling ingewikkeld is voor wat betreft de toelatingscriteria kan naar het oordeel van deze leden nooit een zwaarwegend argument voor afschaffing zijn. Een aanpassing van de criteria ligt dan meer voor de hand.

Toetrederskorting

Met berusting hebben de leden van de CDA-fractie kennisgenomen van het voornemen de toetrederskorting een jaar na invoering weer af te schaffen. Genoemde leden hadden grote bezwaren tegen deze maatregel. Zij hadden met name twijfels over de effectiviteit ervan. Nu blijkt dat de toetrederskorting geen generieke en structurele bijdrage levert aan een verkleining van de armoedeval en voorts blijkt de regeling in de uitvoeringssfeer complex. De leden van de CDA-fractie vragen zich af of deze effecten een jaar geleden niet in te schatten waren geweest?

De leden van de PvdA-fractie verbazen zich dat een nog maar net ingevoerde maatregel, de toetrederskorting, nu weer wordt geschrapt. Kan de regering aan de hand van concrete gegevens de effectiviteit van deze maatregel aangeven? Zo niet, zou het dan niet voor de hand liggen eerst de effectiviteit te meten alvorens over te gaan tot afschaffen? Waaruit blijkt dat de uitvoering van de regeling complex is gebleken? Is die complexer gebleken dan men oorspronkelijk dacht? Hoe komt dat dan?

De leden van de fractie van GroenLinks menen dat de afschaffing van de toetrederskorting één van de vele maatregelen uit het beleidspakket van het kabinet is die juist de zwakkeren treft. Deze leden waren echter ook al

niet helemaal gelukkig bij de invoering van het, typisch aan Vermeenditis lijdende, instrument: teveel bureaucratie, niet eenvoudig en te ad-hoc-erig. De leden van de fractie van GroenLinks kunnen zich echter alleen vinden in de afschaffing van de toetrederskorting als daar een invoering van een EITC tegenover wordt gesteld.

De leden van de fractie van de ChristenUnie hebben de indruk dat de afschaffing van de toetrederskorting vooral wordt ingegeven door de budgettaire kaders, waarbij de hogere arbeidskorting voor alle werknemers in elk geval uitgangspunt is. Zij onderschrijven de opvatting dat de regeling geen structurele bijdrage levert aan een verkleining van de armoedeval. Deze leden vragen de regering of uit onderzoek is gebleken dat de toetrederskorting in dit opzicht door de belanghebbenden als een belemmering wordt ervaren. Welk onderzoek is verricht naar de ervaringen van rechthebbenden, die na drie jaar geen recht meer hebben op de korting? De leden van de fractie van de ChristenUnie verzoeken de regering de voordelen van de toetrederskorting en die van de hogere arbeidskorting voor individuele rechthebbenden naast elkaar te zetten, in euro's uitgedrukt.

COMBINATIE VAN WERK EN LEVENSLOOP

Introductie levensloopfaciliteit

De leden van de CDA-fractie hebben met genoegen kennis genomen van de voortvarendheid waarmee het kabinet de plannen voor een levensloopregeling vorm heeft willen geven. Op grond van deze plannen kunnen werknemers via hun werkgever tijd en geld sparen voor latere periodes in hun leven. Deze gespaarde dagen en/of geld kunnen bijvoorbeeld gebruikt worden voor tijden dat er jonge kinderen in huis zijn of voor het geval de werknemer een sabbatical wil nemen of vervroegd met pensioen wil gaan. Het concept van de spaarloonregeling – sparen via de werkgever – wordt zo ingebed in de nieuwe regeling. Deze nieuwe regeling sluit naar de mening van deze leden beter aan bij de ontwikkelingen en behoeften van deze tijd.

De leden van de CDA-fractie hopen dat een dergelijke regeling zeer snel tot stand komt. Zij willen van de regering dan ook graag horen wat de technische mogelijkheden zijn voor het snel tot stand brengen van zo'n regeling. Het kan een regeling op hoofdlijnen zijn. Verfijningen kunnen dan naderhand eventueel met terugwerkende kracht tot stand worden gebracht. De leden van de CDA-fractie verzoeken de regering hierop te reageren.
De leden van de CDA-fractie hebben een levensloopregeling voor ogen, waar iedereen die belasting betaalt gebruik van kan maken. Via een fiscaal stelsel kan tijd en geld worden gespaard voor zorgverlof, ouderschapsverlof, een periode sabbatical, een opfrisverlof, deeltijd of start onderneming of voor prepensioen.
Voorts willen deze leden de huidige regelingen ombouwen tot een stelsel waar de overheid een fiscaal kader biedt en de verzekering door particuliere verzekeraars en eventueel pensioenverzekeraars wordt ingevuld.
Het levensloopstelsel dat de leden van de CDA-fractie voorstaan stelt mensen in de gelegenheid om jaarlijks, fiscaal aantrekkelijk, 12% (modaal) tot 27% (minimum) van het bruto inkomen te reserveren voor verlof (met een maximum van 142 667 euro). Net als de omkeerregel bij pensioenen kan men de inleg direct aftrekken, terwijl de uitkering pas later belast is. Dat betekent dat het geld dat je spaart voor verlof nu aftrekbaar is van de belastingen, terwijl er pas op moment van uitkering belasting over betaald wordt. Het gaat hierbij om substantiële bedragen; in 7 jaar kan b.v. één jaar verloffinanciering opgebouwd worden. Ook kan het ouderschapverlof

makkelijk van 3 naar 4,5 maand worden opgerekt via deze regeling. De opbouw in de regeling mag maximaal 2,5 maal het jaarinkomen bedragen. Aan het eind van de loopbaan kan het restant van het niet-gebruikte verlof dienen voor flexibele pensionering of aanvulling op een eventueel pensioentekort. De totale ruimte voor pensioenopbouw verandert dus niet, alleen het prepensioen wordt meer flexibel. Flexibele pensionering betekent ook dat iemand van een fulltime-baan terug kan gaan naar deeltijd zonder al te groot inkomensverlies.
Binnen het kader van arbeidsvoorwaarden kunnen bovendien bestaande afspraken tussen werkgevers en werknemers en reeds opgebouwde rechten in deze regeling ondergebracht worden. Een bijkomend voordeel is dat de huidige versnippering van regelingen en verlofmogelijkheden wordt vereenvoudigd. Dit is mede afhankelijk van overleg en afspraken tussen werkgever en werknemers. Het feit dat de werknemer een persoonlijke financiële voorziening heeft biedt hem of haar een betere positie in het overleg met de werkgever over het verlof. Over de opname van verlof moeten duidelijke afspraken worden gemaakt tussen werkgever en werknemer; hetzij op individueel, hetzij op bedrijfsniveau.

Om tot een fiscaal levensloopstelsel te komen zijn een aantal overgangsmaatregelen nodig. Het plan van het CDA om te komen tot een fiscaal levensloopstelsel bestaat uit een aantal stappen die volgen uit afspraken in het Strategisch Akkoord:

a. Het dereguleren van de bestaande verlofspaarregeling zodat het verlof voor meer verschillende verlofvormen, (flexibel) prepensioen en pensioenaanvulling mogelijk wordt.
b. Het overhevelen van het prepensioen van het pensioenkader naar het spaarloonkader (pensioenopbouw eindloon van 2% naar 1,75% per jaar).

In het kader van de invoering van de levensloopregeling vragen de leden van de CDA-fractie aandacht voor de positie van de verzekeraars. Genoemde leden zijn doordrongen van het feit dat coöperatie van de verzekeraars vereist is. Is de regering bereid bij de uitvoering van de regeling rekening te houden met de wensen van de verzekeraars?
Deze leden wijzen erop dat wanneer het niet mogelijk is om per 1 januari a.s. een levensloopfaciliteit in te voeren dit consequenties zal dienen te hebben voor de voorgenomen afschaffing van diverse andere regelingen.

Het is de leden van de VVD-fractie nog steeds onduidelijk welk voorstel het kabinet doet voor de zogenaamde levensloopregeling. Graag zouden deze leden duidelijkheid zien. Gelet op het spreekwoord: «oude schoenen niet weggooien voor je nieuwe hebt» zijn de leden van de VVD-fractie van mening dat afschaffing van het spaarloon nu niet aan de orde kan zijn. Zij pleiten daarom voor handhaving van het spaarloon en het te zijner tijd eventueel inbouwen van levensloopaspecten in deze fiscale regeling. Deelt de regering deze mening?

De leden van de fractie van de PvdA zijn uitermate teleurgesteld over de zeer beperkte financiële ruimte die dit kabinet wil uittrekken voor een goede levensloopregeling. Deze leden constateren dat per saldo meer regelingen worden afgeschaft (finlo, afdrachtkorting ouderschapsverlof, spaarloon) dan wordt opgebouwd. Deze leden vrezen dat met de beschikbare middelen geen regeling kan worden gemaakt die voor grote groepen in de samenleving toegankelijk is. De leden van de fractie missen ook een algemene visie op de levensloop van dit kabinet. Nemen zij de visie die is neergelegd in de «Verkenning Levensloop» van het vorige kabinet over? Heeft de regering ook kennisgenomen van de 'Bouwstenennota financiering langdurend verlof«, en de voorstellen daarin voor een verzekering en een verlofparaplu? Wenst de regering een regeling die ook voor de lagere inkomens toegankelijk is? Is de regering het met de leden van deze fractie

eens dat de beste vorm hiervoor een combinatie van sparen en verzekeren is?
Wat bedoelt de regering met de Basisregeling Levensloop? Er is immers officieel nog geen «basisregeling» geïntroduceerd? Wanneer kan de Kamer het beloofde wetsvoorstel voor een verlofparaplu, dan wel verlofknip, zoals ook gememoreerd in de brief van de premier n.a.v. de motie Verhagen c.s. ingediend bij de APB, verwachten? Acht de regering het nog haalbaar een wetsvoorstel dat nu nog niet bij de Kamer ligt, per 1 januari 2003 in te laten gaan? Als de regering het met terugwerkende kracht in wil laten gaan, wat acht de regering dan nog een redelijke periode? Immers, men kan een regeling toch moeilijk met terugwerkende kracht van een jaar of 10 maanden in laten gaan. In dat geval zou een groot gat vallen, waarin regelingen al zijn afgeschaft, zonder dat duidelijk is wat er voor in de plaats komt. Deze leden constateren dat ook de sociale partners pleiten voor uitstel van de afschaffing van de werknemersspaarregelingen ten behoeve van de reeds lopende advisering door de SER over een vervangende levensloopregeling.

De leden van de fractie van GroenLinks menen dat het fundamenteel nadenken over een levensloopbenadering noodzakelijk is om tot een goed alternatief van de huidige verlofregelingen te kunnen komen. De manier waarop het kabinet in het Strategisch Akkoord en daarna heeft gewerkt aan zo'n alternatief laat zien dat het budgettaire aspect een te grote rol heeft gespeeld. Deze leden roepen het demissionaire kabinet dan ook op om de regelingen die voor 2002 bestaan in stand te laten en het jaar 2003 te gebruiken om tot een integrale benadering van het levensloopbeleid te komen. Het onderwerp is duidelijk controversieel en naar de mening van de fractie van GroenLinks niet urgent. Liever een jaar uitstel dan een halfslachtige oplossing als de verlofknip.

De leden van de D66-fractie zijn blij dat ook bij dit kabinet het besef aanwezig is dat de maatschappelijke ontwikkelingen vragen om meer flexibiliteit in de inrichting van het arbeidzame deel van het leven. De leden van deze fractie herinneren er in dit verband graag aan dat zij in september 2001 zelf een notitie uitbracht en over het levensloopdenken, Tijd van Leven geheten. Uit de tot op heden gepresenteerde stukken is het de leden van de D66-fractie evenwel niet duidelijk geworden welke faciliteit(en) het kabinet nu voor ogen heeft. In de inleiding op het onderhavig wetsvoorstel wordt gesproken over een niet «fiscale faciliteit» (blz. 3). In het schriftelijke antwoord op vragen van D66 bij de Algemene Politieke Beschouwingen verwijst het kabinet eveneens naar die niet fiscale «verlofknip» maar ook naar «het fiscale instrumentarium voor de vormgeving van levensloopbeleid». Het doet de leden van de D66-fractie deugd dat daarbij nadrukkelijk wordt uitgegaan van de reeds bestaande fiscale verlofspaarregeling zoals geïntroduceerd door staatssecretaris Verstand in het vorige kabinet. Tijdens het begrotingsonderzoek Financiën heeft de Kamer onder aanvoering van de woordvoerder van de D66-fractie getracht meer duidelijkheid over de voornemens van het kabinet op dit punt te verkrijgen. Door het kabinet werd toen gevraagd te wachten op de brief dienaangaande van de kant van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Het stelt de leden van de fractie van D66 danig teleur dat deze inmiddels ontvangen brief niet verder gaat dan een schets van de mogelijkheden en de aankondiging dat de Kamer nog nader zal horen. Het enige wat nu dus duidelijk is, is dat een aantal bestaande verlofregelingen opgeheven gaan worden: de financieringsregeling loopbaanonderbreking en de fiscale faciliëring van betaald ouderschapsverlof. Bovendien wordt het zgn. Witteveen-kader voor pensioenen ingeperkt. Vooralsnog worden er door het kabinet in de sfeer van levensloop-denken dus alleen maar stappen achteruit gezet. De leden van de fractie van D66 vinden dit onverteerbaar. Zij verzoeken het kabinet tijdig vóór de behandeling van het Belastingplan

2003 volstrekte duidelijkheid te verschaffen over de concrete plannen van het kabinet, inclusief inzicht in de haalbaarheid om zulke ingrijpende veranderingen en eventuele overgangsmaatregelen al per 1-1-2003 in te laten gaan. Ook vernemen de leden van de D66-fractie graag precies welke financiële ruimte er in de plannen van het kabinet fiscaal en anderszins is voor levensloop-regelingen.

De leden van de fractie van de ChristenUnie leiden uit de brief van de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid d.d. 4 oktober 2002 af dat de nieuwe levensloopregeling wellicht pas na 1 januari 2003 tot stand komt. Zij informeren naar de stand van zaken. Aansluitend vragen zij of de regering kan bevestigen dat de nieuwe regeling hoe dan ook een verschraling zal betekenen ten opzichte van de huidige faciliteiten in de vorm van spaarloonregeling (inclusief de winstdelings- en premiespaarregeling) en de basisaftrek lijfrente. Daarnaast informeren zij of de regering zicht heeft op de wijze waarop bij lopende CAO-onderhandelingen wordt gereageerd op verschillende fiscale maatregelen in het algemeen en de introductie van een levensloopfaciliteit in het bijzonder.

In de inleiding motiveert de regering het instellen van de levensloopfaciliteit onder meer met de stelling dat dit past in sociaal-economische beleid gericht op bevordering van de arbeidsparticipatie, een beheerste loonkostenontwikkeling en een stijging van de arbeidsproductiviteit en een versterking van het ondernemingsklimaat. De leden van de SGP-fractie constateren dat dit noch in de inleiding noch in paragraaf 3 precies wordt uitgewerkt. Op welke manier denkt de regering door de levensloopfaciliteit de genoemde doelen te bereiken? Welke gevolgen heeft de invoering van de levensloopfaciliteit en het beperken en vervallen van andere levensloop- en verlofregelingen voor kostwinnersgezinnen en éénoudergezinnen? Legt de regering niet te sterk de nadruk op het bevorderen van arbeidsparticipatie ten koste van de gezinnen? Op welke manier bevordert de levensloopfaciliteit de participatie van ouderen? Heeft de levensloopfaciliteit gevolgen voor pensioenen, bijvoorbeeld het ontstaan van een pensioenbreuk?

Inperken Witteveenkader

De leden van de fractie van de LPF vragen wat de budgettaire en organisatorische consequenties zijn indien het Witteveenkader een jaar later wordt ingevoerd? Hoe verhoudt zich de inperking van het Witteveenkader in relatie tot het feit dat veel mensen een pensioengat hebben? Hoeveel procent van de werkzame bevolking werkt inderdaad 40 jaar of langer en is derhalve in staat een maatschappelijk gangbare pensioen van 70% op te bouwen? Hoeveel procent is dat voor een periode van 35 jaar of langer?

Wat betekent de herziening van het Witteveenkader voor de normale pensioenopbouw? De leden van de fractie van de VVD ontvangen graag een aantal concrete voorbeelden. Waarom hanteert de regering voor de inperking van het Witteveenkader geen langere overgangsregeling? Hoe groot is de kans op chaos in pensioenland nu nog voordat de overgangsperiode voor de Witteveen-wetgeving is verstreken, er weer een beleidswijziging wordt voorgesteld terwijl zeer recent diverse pensioenregelingen, met name in het kader van de invoering van artikel 2b PSW zijn aangepast? Er bestaan regelingen voor nabestaandenpensioen op risicobasis onder gelijktijdige verhoging van het opbouwpercentage ouderdomspensioen. Deze regelingen houden verband met art 2b PSW. Kunnen deze regelingen met een hogere opbouw ouderdomspensioen blijven bestaan?

De leden van de fractie van de PvdA zijn geschrokken van het gemak waarmee veranderingen in de pensioenregeling worden aangekondigd. Het Witteveenkader wordt versmald, waardoor men 40 in plaats van 35 jaar moet werken om een pensioen van 35 jaar op te bouwen. Heeft de regering bij dit besluit rekening gehouden met onderbroken carrières van met name vrouwen en allochtonen? Voor hen zal het moeilijk worden een goed pensioen op te bouwen. Hoe verhoudt dit zich tot de zinsnede dat men de arbeidsparticipatie van vrouwen, allochtonen en ouderen wil vergroten? Ligt het dan niet meer voor de hand rekening te houden met nieuwe patronen in de levensloop, in plaats van terug te keren naar een eendimensionele levensen arbeidsloopbaan, zoals die van de vroegere kostwinner die een ononderbroken carrière van 40 jaar of meer had? Hoeveel mensen van de beroepsbevolking werken thans minder dan 40 jaar?
De leden van deze fractie hebben geconstateerd dat de Raad van State zeer kritisch is over de onderbouwing van de regering ten aanzien van de verandering in het Witteveen-kader. De leden van de fractie menen dat de Raad van State een aantal substantiële bezwaren heeft voorgelegd, die door de regering in onvoldoende mate worden weggenomen. Zo delen zij de mening van de Raad van State dat het inzetten van het Witteveenkader voor het financieren van de individuele verlofparaplu een veelomvattende afwegingen van meerdere varianten vergt. De Kamer kan die afweging absoluut niet maken, omdat op essentiële onderdelen vooralsnog geen informatie beschikbaar is. De Raad van State stelt naar het idee van deze leden terecht dat nu nog niet een volledig zich geboden kan worden op de wijze waarop vormgegeven gaat worden aan een individuele verlof-paraplu en voor 2003 de budgettaire opbrengst van de maatregel per saldo op nihil is ingeboekt, het inperken van het Witteveenkader prematuur is. Zij vinden dat de regering ook onvoldoende is ingegaan op de vraag van de Raad van State om een uitgebreidere motivering te geven dan verlof te willen flexibiliseren als argument om een wet, die pas kort geleden is ingevoerd, te wijzigen. De leden van deze fractie zouden graag een hoofdlijnennotitie ontvangen over een integrale vormgeving van de verlofparaplu, tezamen met een advies van de SER, alvorens bestaande maatregelen af te schaffen. Dan kan een zorgvuldige afweging worden gemaakt. Kan de regering aangeven wanneer het SER-advies verwacht wordt?
Deze leden willen graag een nadere toelichting op de opmerking van de regering n.a.v. het advies van de Raad van State dat onder diensttijd ook de periode vallen waarin de werknemer voor kinderen onder 12 jaar zorgt en perioden waarin een loongerelateerde uitkering wordt ontvangen. Bedoelt de regering te zeggen dat in die perioden de pensioenopbouw doorloopt? Ook als men ontslag heeft genomen om voor kinderen te zorgen gedurende lange tijd? Ontkent de regering dat vrouwen en allochtonen over het algemeen grotere pensioengaten hebben, vanwege kortere of meer onderbroken arbeidsloopbanen? Graag zien de leden van de fractie van de PvdA nadere informatie tegemoet over de groepen werknemers die te maken hebben met een pensioengat. Kan de regering de 12,5% werknemers die de Raad van State noemt als groep die meer opbouwt dan 1,75 % om pensioengaten te dichten nader omschrijven? Wat zijn de consequenties voor de jaarruimte als er sprake is van een pensioentekort? Wordt deze door de inperking ook verkleind?
Hoe ziet de regering de verhouding tussen de voorgestelde maatregelen en het pensioenconvenant waarover overleg gaande is tussen sociale partners? Immers, de voorgestelde maatregelen, o.a. het beperken van het Witteveenkader, kunnen het tot stand komen van zo'n convenant belemmeren.

De leden van de fractie van GroenLinks menen dan ook dat de plotselinge inperking van het Witteveenkader moet worden herzien. Het Witteveen-

kader is na zorgvuldige parlementaire behandeling ingevoerd en mocht heroverweging in het kader van een nieuw levensloopbeleid worden voorgesteld dan wensen deze leden een goede parlementaire behandeling van deze ingrijpende voorstellen. Deze leden volgen hiermee de kritiek van de Raad van State en de FNV op de onzorgvuldige manier waarop het kabinet tot inperking van het Witteveenkader overgaat. Bovenstaande argumentatie geldt eveneens voor de plotselinge afschaffing van de fiscale stimulans betaald ouderschapsverlof.

De leden van de fractie van D66 nemen aan dat het dit kabinet niet zal zijn ontgaan hoeveel discussie er is geweest rondom de introductie van het zgn. Witteveenkader, waarbij is voorzien in de fiscale faciliëring van pensioenopbouw tot maximaal 2% eindloon. Zeker nu nog in het geheel niet duidelijk is welke levensloopregeling er gaat komen, willen de leden van deze fractie graag toegelicht krijgen waarom het kabinet het wenselijk en verantwoord acht dit Witteveenkader te beperken zo kort na de introductie ervan. De leden van de D66-fractie kunnen de verlaging van de fiscale pensioenopbouw daarnaast ook niet plaatsen, nu blijkt dat de gemaakte budgettaire afspraken in het pensioenconvenant zijn nagekomen. De regering zou een begrenzing alleen doorvoeren als bleek dat de afspraken niet nagekomen werden.

De inperking van het Witteveenkader is volgens de leden van de fractie van de ChristenUnie opnieuw een voorbeeld van het gebrek aan consistent overheidsbeleid. De beoogde flexibilisering werd in 1999 in de wet opgenomen en wordt nu al weer ongedaan gemaakt. Deze leden spreken de wens uit ook ten aanzien van pensioenregelingen wetgeving voor langere termijn te creëren.
De regering beoogt met deze maatregel dat mensen meer gebruik gaan maken van verlof in de periode tussen 30 en 50 jaar. De leden van de fractie van de ChristenUnie vragen of het nieuwe fiscale pakket meer mogelijkheden biedt om verlof op te nemen tijdens het «spitsuur» van het leven dan de bestaande wettelijke verlofmogelijkheden, waarvan een aantal wordt geschrapt. Als het antwoord bevestigend is, verzoeken deze leden om een nadere onderbouwing. In dit verband merken zij nog op dat het uitgangspunt bij het beoogde fiscale regime voor pensioenen, te weten dat het pensioen in 40 dienstjaren wordt opgebouwd, er inderdaad toe zou kunnen leiden dat mensen langer blijven werken. Het is hen echter niet duidelijk waarop de regering vervolgens de verwachting baseert dat werknemers bovendien tijdens hun loopbaan voor langere tijd (langdurig) verlof opnemen. De leden van de fractie van de ChristenUnie hebben geconstateerd dat de Raad van State het op dit moment inperken van het Witteveenkader prematuur vindt en adviseert dit kader vooralsnog niet in te perken. Zij sluiten zich aan bij deze kritische opmerkingen van de raad en zijn vooralsnog niet overtuigd door de beantwoording van de regering in het nader rapport. Zij vragen op welke wijze werkgevers en werknemers naar de verwachting van de regering zullen inspelen op een beperking van de fiscale faciliëring ter zake van de opbouw van pensioenen.
Delen de indieners de opvatting dat de inperking van de fiscale pensioenopbouw zal kunnen leiden tot hogere looneisen, een ontwikkeling die op dit moment wel zeer onwenselijk zal zijn?
De leden van de fractie van de ChristenUnie constateren dat de regering een overgangstermijn voorstelt van twee jaar. Zij vragen in dit verband een reactie op de argumentatie van de Orde van Belastingadviseurs (10 oktober 2002) inzake het voorstel om een overgangstermijn van vijf jaar te hanteren.

Afschaffen van de afdrachtvermindering betaald ouderschapsverlof

Kan de regering aangeven hoeveel het afgelopen jaar gebruik is gemaakt van de afdrachtkorting ouderschapsverlof? Zijn er bezwaren van sociale partners of andere betrokkenen gekomen over de vormgeving van deze regeling? Wat zijn dan precies de argumenten een regeling, die nog maar kort geleden is ingevoerd, nu alweer af te schaffen? De leden van de fractie van de PvdA zijn van mening dat, zeker zo lang er geen zicht is op een concreet alternatief via een substantiële levensloopregeling, deze en andere bestaande verlofregelingen behouden moeten blijven.

MILIEU EN MOBILITEIT

Milieu en energie stimuleren op maat

De leden van de CDA-fractie kunnen zich vinden in de maatregelen die een efficiëntere werking van de REB moeten bewerkstelligen. Het huidige systeem was té mooi: je kon bijna gratis je milieugeweten afkopen door een kruisje op een aanvraagkaart van groene stroom te zetten. Bovendien gaf deze maatregel een enorme overstimulering van de vraag, waardoor veel stroom werd geïmporteerd. Het effect was dat men bijvoorbeeld in Zweden de niet-rendabele biomassa-centrales (verstoken restmateriaal uit de papierindustrie) weer konden laten renderen dankzij de hoge prijs die Nederland wilde betalen dankzij de fiscaal toegediende gebruikers-subsidie. Zelf vulde Zweden die geëxporteerde groene stroom weer aan met zeer goedkope bruinkoolstroom uit Polen. Genoemde leden zijn van mening dat dit niet de bedoeling kan zijn van de REB-faciliteiten.

Tenslotte brengen de leden van de CDA-fractie het aangenomen amendement Reitsma inzake de terugsluis ecotax voor kerken, non-profitorganisaties en verenigingen in herinnering (kamerstuknummer 26 820, nr. 7). Kan de regering uitleggen, waarom scoutingclubs geen aanspraak kunnen maken op deze terugsluismaatregel. Genoemde leden zijn namelijk van mening dat het aangenomen amendement ook op deze groep zag.

De leden van de Partij van de Arbeid zijn tevreden dat het kabinet zich wil inzetten voor het halen van de doelstellingen voor duurzame energie, energiebesparing en de reductie van broeikasgasemissies. De efficiency-slag die het kabinet wil maken, kunnen deze leden steunen, maar niet de manier waarop en de mate waarin. Is met deze aanpak niet eerder sprake van het totaal afbreken van subsidies voor duurzame energie met het verwachte positief budgettair effect van € 500 mln.? Hoe groot is de fiscale stimulans die nog overblijft? Is er niet een soort kaasschaaf-methode toegepast om te snijden in de subsidies voor duurzame energie? Liggen hier bepaalde studies of onderzoeken aan ten grondslag? En hoe worden de beoogde effecten meetbaar en afrekenbaar? Met andere woorden: worden deze bezuinigingen teruggedraaid als het beoogd effect niet wordt bereikt? Garandeert het kabinet het realiseren van de doelstellingen van Kyoto, duurzame energie in 2010 en 2020? Worden hierover tijdig berekeningen van het RIVM en ECN bijgeleverd?

De leden van de fractie van D66 betreuren het besluit van de regering om de fiscale faciliteiten voor duurzame energie en energiebesparing te rationaliseren. De fractie is zich ervan bewust, dat het economisch niet goed gaat en dat ergens de pijn gevoeld moet worden. Maar hier wordt een verkeerde keuze gemaakt. Het energieverbruik zal de komende jaren alleen maar toenemen, de voorraden fossiele brandstoffen raken op en het tegengaan broeikaseffect, vertaald naar het behalen van de Kyoto-doelstelling en de doelstellingen voor duurzaam energie, is een lastige

opgave. Genoemde leden zouden graag zien, dat de vrijkomende gelden als gevolg van de rationaliseringen en het opheffen van regelingen weer opnieuw worden geïnvesteerd in nieuwe regelingen op het gebied van duurzame energie en energiebesparing. De problematiek vraagt daarom. Reden voor het onder de loep nemen van de verschillende fiscale regelingen is volgens de regering het tegengaan van het zgn. *freerider-effect*. Dat is op zich een goede reden. Maar de leden van de fractie van D66 zien met lede ogen aan dat de regering verder gaat dan alleen het *freerider* probleem aanpakken: er wordt ook flink bezuinigd op de maatregelen. Deze leden willen daarbij opmerken dat in het betreffende IBO rapport alleen uitspraken over *freerider* gedrag konden worden gedaan bij de REB 360 regeling en de EIA regeling. Op welke bronnen berust de veronderstelling dat ook bij andere regelingen, zoals de EPR, een *freerider*problematiek zou zijn?

De leden van de D66 fractie zijn ook niet gelukkig met het feit, dat regelingen die in het belastingplan 2001 zijn doorgevoerd, nu al worden afgeschaft. Dit komt de betrouwbaarheid van de overheid niet ten goede, om maar te zwijgen over initiatieven van het bedrijfsleven die door de veranderingen worden gefrustreerd (zie o.a. de brief van de Kamer van Koophandel Zuid Limburg d.d. 2 oktober).
De leden van de D66-fractie hebben de volgende specifieke vragen over de voorstellen:
In de memorie van toelichting (par. 4.1) staat «bovendien bieden de huidige fiscale faciliteiten onvoldoende zekerheid voor investeerders». Kan hier dieper op worden ingegaan? Over welke onzekerheden gaat het? Wat zijn verder de te verwachten effecten van de omzetting van het nihiltarief in een verlaagd tarief (REB 36i) voor de afname van groene stroom door de consumenten, die in 2002 zijn overgegaan op die groene stroom? Na de liberalisering van groene stroommarkt heeft de distributie van groene stroom een grote vlucht genomen. In juli 2002 is de miljoenste klant geregistreerd. De leden van de D66-fractie maken zich zorgen over het effect van het afschaffen van het nihiltarief. Het ziet ernaar uit dat op korte termijn niet gegarandeerd kan worden dat consumenten voor de zelfde prijs groene stroom kunnen afnemen. Hierdoor wordt het vertrouwen in de «groene markt» geschaad. Deze leden verwachten dat de consument deels zal teruggaan naar grijze stroom en niet zo makkelijk meer over te halen zal zijn. Wat is de zienswijze van het kabinet hierop? Is het overigens niet vreemd dat er ecotax wordt geheven over groene stroom? Is dit niet in strijd met het principe van de ecotax?
De leden van de fractie van D66 zouden graag zien dat uitgebreider wordt beargumenteerd waarom er bezuinigd wordt op de WKK gelden? Bij de omzetting van een fiscale regeling in een subsidie wordt het budget van WKK met 20% gekort. Op welke wijze denkt de regering het budget «kosteneffectiever» in te zetten? Hoe is het percentage van 20% vastgesteld? Waarop is dit percentage terug te voeren?
De leden van de D66-fractie constateren dat de VAMIL wordt gerationaliseerd. In tabel 5 over de budgettaire effecten van het milieuen energiepakket is een rationalisering opgenomen, die tussen de 18 en 29 miljoen euro bedraagt in de jaren 2003 – 2006. In de miljoenennota is in bijlage 5 in tabel 5.4.1 (pag. 127) een meerjarenraming van de verwachte belastinguitgaven voor de VAMIL regeling opgenomen. De uitgaven voor VAMIL bedragen in 2001 nog 106 miljoen euro. In 2003 tot en met 2006 is echter een negatieve uitgavenstroom inbegroot. Kan uitgelegd worden waar dit verschil vandaan komt?

Efficiënter stimuleren in de REB en op maat stimuleren in de regeling MEP

De leden van de CDA-fractie hechten eraan erop te wijzen dat de inhoud van de regeling MEP nog niet bekend is. Het desbetreffende voorstel tot wijziging van de Elektriciteitswet 1998 is nog niet bij de Tweede Kamer ingediend. Eerst na de indiening van dit voorstel kan een oordeel worden gevormd over de selectie naar CO_2-efficiency en de daaruit voortvloeiende omvang van de producentenvergoedingen voor de verschillende vormen van groenestroomopwekking. In het licht van het legaliteitsbeginsel en de rechtszekerheid die de wettekst dient te bieden, verzoeken genoemde leden om deze maatregel pas in de wettekst op te nemen als ook de inhoud van regeling bekend is. Overigens dringt ook VNO-NCW dringt er op aan om op dit punt eerst tot besluitvorming te komen nadat de inhoud van het wetsvoorstel bekend is.

Aanleiding tot de verandering van de fiscale faciliteiten voor milieu- en energie-investeringen is het weglekken van financiële middelen naar het buitenland, zo constateren de leden van de fractie van de VVD. Kan cijfermatig onderbouwd worden hoeveel middelen jaarlijks weglekken en naar welke landen en uit welke fiscale faciliteiten dit voortvloeit?
Gesproken wordt van een relatieve overstimulering door middel van REB. Dit is door Brusselse regelgeving toch slechts beperkt mogelijk? Duurzame energie mag nooit zodanig gefaciliteerd worden dat het goedkoper is dan traditioneel opgewekte energie.
Hangt import van duurzame elektriciteit niet mede samen met het openstellen van de Europese markt voor duurzame energie? Heeft de vorige minister van Economische Zaken dit niet expliciet gestimuleerd?
In hoeverre denkt de regering de beoogde wkk-doelstelling te halen nu het voorgestelde budget wkk met 20% wordt verlaagd? Of heeft de regering afscheid genomen van de wkk-doelstelling zoals genoemd in de klimaatnota? Waarop baseert de regering de verwachting – zo vervolgen de leden van de fractie van de VVD – dat voldoende duurzame elektriciteit wordt opgewekt om aan de binnenlandse vraag te voldoen, nu import wordt afgeremd? Aan welk evenwichtspunt denkt ze?
Wat gaat het kabinet doen als er nu meer geld nodig is voor de MEP, wordt dat op de consument verhaald? Hoe zal Brussel aankijken tegen de wijze waarop de MEP wordt gefinancierd? Heeft het bedrijfsleven (bijvoorbeeld de elektriciteitsleverancier) voldoende tijd om zich op de regeling voor te bereiden?
Waarom heeft het kabinet niet gewacht met indiening van deze voorstellen totdat ook het voorstel tot wijziging van de Elektriciteitswet 1998 zou zijn ingediend?
Kan het kabinet een reactie geven op de suggestie van Cumela Nederland om te komen tot een vrijstelling van REB buiten de eigenlijke vestiging van het bedrijf of althans over het gebruik op locatie die buiten de Wet WOZ vallen ?
Zal er nu de REB-stimuleringsregelingen vervallen en de MEP nog niet bij de Kamer is ingediend de fiscale stimulering van duurzame energie tijdelijk wegvallen?
Het blijkt dat de export van afval, en met name bouw- en sloopafval en bedrijfsafval naar Duitsland de afgelopen jaren fors is toegenomen. Als gevolg daarvan derft de Staat jaarlijks 60 mln. euro aan belastinginkomsten. De oorzaak lijkt te liggen in de grote verschillen in stortbelasting tussen Nederland en Duitsland. Deze export leidt tot onderbezetting bij de nederlandse afvalverwerkingsinstallaties. Er zijn door de sector een aantal voorstellen gedaan om dit probleem op te lossen. Een daarvan is restitutie van stortbelasting voor het residu van scheidingsinstallaties. Op deze wijze zou een level playingfield met Duitsland kunnen worden gecreerd. Hoe denkt de regering over dit voorstel, zo vragen de leden van

de fractie van de VVD? Wat zijn de fiscale consequenties? Is de regering van mening dat dit probleem op korte termijn moet worden aangepakt? Op welke termijn zou een dergelijke wijziging van de WBM kunnen worden ingevoerd?

De leden van de fractie van de PvdA beid nemen kennis van de fiscale aanpassingen voor duurzame energie. Het belastingvoordeel, dat duurzame energie krijgt, wordt aangepast op twee manieren. Eerst door het aanpassen van de afdrachtkorting en ten tweede door het afschaffen van het nihiltarief. Hiermee worden de maatregelen voor duurzame energie uit de fiscale sfeer gehaald. Deze leden betreuren dat en vinden dat de duurzame energiemarkt meer baat heeft bij generieke fiscale instrumenten dan subsidies die ieder jaar kunnen wegvallen.
De duurzame energiemarkt is in grote onzekerheid over deze beleidsontwikkeling. Krijgt het kabinet, net als de leden van de fractie van de PvdA, zeer veel berichten dat voorgenomen investeringen hierdoor werden stilgelegd? En wat voor prijsstelling kan de consument verwachten vanaf januari? Er zijn zorgen omdat de exacte stimuleringsbedragen nog niet bekend zijn. De regeling MEP wordt voorgesteld in de wijziging van de Elektriciteitswet 1998, gelijktijdig door de minister van Economische Zaken ingediend met het Belastingplan 2003. Waarom is dat niet gebeurd?
De context van deze aanpassingen is de groene energiemarkt. De liberalisering van de groene energiemarkt per 1 juli 2001, met een miljoen klanten een jaar later, heeft niet geleid tot voldoende productiecapaciteit van duurzame energie in Nederland. Vindt het kabinet dat liberalisering van de groene energiemarkt te snel en te ondoordacht is uitgevoerd, zo vervolgen de leden van de PvdA-fractie. Ook rijst de vraag: als de productiecapaciteit niet voldoende is, waarom kiest het kabinet niet voor een binnenlandse productieverplichting, of de motie Crone c.s. die een grote Kamermeerderheid kreeg (Kamerstuk 26 603, nr. 5)? Of een verruiming van de plaatsingsmogelijkheden voor windturbines? Of andere haalbare opties om de productie beter op gang te brengen in Nederland?
Een deel van de duurzame energie productie moet aldus komen van het buitenland om aan de binnenlandse vraag te voldoen. Het Belastingplan 2003 maakt melding van de scheve verhoudingen die hierdoor kunnen ontstaan. De gunstige tarieven in Nederland voor duurzame energie maakt import aantrekkelijk, terwijl de eigen energieconsumptie in het buitenland wordt aangevuld met goedkopere fossiele of nucleaire productie. De REB opbrengsten in Nederland zijn hierdoor minder. Maar niet duidelijk is hoeveel minder. Het milieueffect is eveneens ongewis, maar het kabinet maakt geen melding van de Kyoto afspraken die andere landen zijn aangegaan. Als de Nederlandse productie van duurzame energie onder druk komt te staan, vragen de leden van de fractie van de PvdA zich nogmaals af waarom er niet nog meer alternatieven zijn uitgezocht om binnenlandse productie te stimuleren?
Gezien al deze problemen, waarom is er niet gekozen voor een op maat gesneden, generiek fiscaal instrument? Een voorbeeld daarvan vinden de leden van de PvdA-fractie in een systeem van etikettering op basis van bijvoorbeeld CO_2-inhoud met een bijbehorende belasting, afhankelijk van inhoud en/of afstand. Op deze manier is niet alleen de inhoud van het energieproduct bekend, maar ook de hoogte van de belasting. Differentiatie is dan mogelijk. Zonne- en windenergie kunnen nog voor het nihiltarief in aanmerking komen en warmte kracht koppeling (WKK) het verlaagd tarief. Met een geleidelijke belastingschaal blijft er een prikkel over om op lager termijn een nog milieuvriendelijker energieproduct aan te beiden. Het nihiltarief wordt een verlaagd tarief. Het verlaagd tarief zal in 2003 nog 2,9 cent per kWh en 8,3 cent per m^3 lager zijn dan het reguliere tarief voor elektriciteit en gas. Heeft het kabinet ook niet afgewogen een verlaagd tarief in te voeren voor grootverbruikers? Zou hiermee ook

een efficiencyslag gewonnen zijn? Zou niet hiermee veel meer CO_2 reducties geboekt worden?
De MEP-regeling zal een extra stimulering bieden, afhankelijk van de werkelijke meerkosten van de verschillende productievormen van duurzame elektriciteit. De leden van de fractie van de PvdA willen weten waar de meerkosten op gebaseerd zullen zijn. De stimulering van warmte kracht koppeling wordt afhankelijk gemaakt van de CO_2-index. Waarom worden de andere duurzame energiebronnen niet op een vergelijkbare manier gestimuleerd? Biomassa (bij- en meestook), wind, warmte kracht koppeling (WKK), neutrale fossiele energiedragers en eventueel elektriciteit van afvalverbrandingsinstallaties worden genoemd. Waarom is hier geen melding van gemaakt van zonne-energie?
De regeling MEP wordt gefinancierd uit een toeslag van maximaal € 34 in 2003 per elektriciteitsaansluiting. Deze toeslag loopt op tot € 40 in 2006. Dit is een lastenverzwaring voor elektriciteitsverbruikers. Om dit te compenseren wordt de bestaande belastingvermindering per elektriteitsaansluiting in de REB verhoogd. Compensatie loopt op van € 176 in 2003 tot € 182 in 2006. Hoe hoog zijn de administratieve lasten voor deze toeslag? En wordt er een verband gelegd met een prikkel voor energiebesparing? Met andere woorden, is deze belastingvermindering vooral bedoeld voor het behouden van koopkracht of een prikkel tot energiebesparing?

De leden van de fractie van GroenLinks zijn het met het kabinet eens dat de REB aan herziening toe was. Er kan efficiënter en meer op maat gestimuleerd worden dan met de huidige generieke vrijstelling van duurzame energie gebeurd. Ook GroenLinks heeft in het verkiezingsprogramma gekozen voor een differentiatie van fiscale subsidie binnen de verschillende soorten duurzame energie. De leden van de fractie van GroenLinks kunnen echter nog geen finaal oordeel vellen over het kabinetsvoorstel, omdat zij de regeling MEP vooralsnog niet kennen. De indruk, gekregen uit mediaberichten, die deze leden hebben van de omvorming lijken echter niet de ideale oplossing voor het geconstateerde deadweight-loss. De leden van de fractie van GroenLinks menen dat het veel belangrijker is om een onderscheid aan te brengen in nieuwe versus oude duurzame energie-installaties, dan zoals nu lijkt te gebeuren een onderscheid tussen binnen- en buitenland. De doelstelling voor duurzame energie is gesteld in een consumptie- en niet in produktie-aandeel, waardoor het onderscheid binnen- en buitenland niet relevant is. Wel is het zo dat voorkomen moet worden dat, zoals nu het geval is, oude bestaande installaties duurzame energie in het buitenland door de Nederlandse belastingbetaler betaald worden, zonder dat het tot nieuwe duurzame energie leidt. Een halvering van de vrijstelling lijkt te betekenen dat deze oude installaties nog steeds aantrekkelijk blijven voor de Nederlandse markt, waardoor er dus geen fundamentele oplossing voor het weglek-effect is gevonden. De leden van de fractie van GroenLinks wensen van het kabinet een kwantitatieve onderbouwing van de zinsnede dat «de doelstellingen voor duurzame energie, energiebesparing en CO_2-emissiereductie binnen bereik blijven». Zien deze leden het goed dat de MEP-heffing in de verschillende regeringsstukken niet als lastenverzwaring voor burgers wordt gekwalificeerd?

Kan wat meer concreet worden aangegeven wat de gevolgen zijn van de bezuinigingen op groene stroom voor de elektriciteitsrekening, zo vragen de leden van de fractie van de SP. Hoe hoog zal het verwacht «marginaal prijseffect» ongeveer zijn? Wordt een dergelijk effect bij alle stroomsoorten verwacht of alleen bij groene stroom?

De leden van de ChristenUnie-fractie vragen welke, en in welke mate duurzame energie-opties relatief worden overgestimuleerd, zoals de rege-

ring stelt op pagina 13 van de memorie van toelichting. Met welk bedrag vermindert de overstimulering door afschaffing van het nihiltarief tot 10 000 kWh, zo vragen deze leden.
De leden van de ChristenUnie-fractie constateren dat de regering het belastingvoordeel van duurzaam opgewekte elektriciteit ten opzichte van niet-duurzaam opgewekte elektriciteit terugbrengt van 8,01 cent per kWh tot 2,9 cent per kWh voor verbruikers tot 10 000 kWh door het vervangen van het nihiltarief door een verlaagd tarief. Deze leden vragen de regering een overzicht te geven van het voordeel dat de overheid in andere EU-lidstaten (o.a. Duitsland, Denemarken, Verenigd Koninkrijk, België) via belastingvoordelen of andere stimuleringsregelingen creëert voor duurzaam opgewekte ten opzichte van niet-duurzaam opgewekte elektriciteit. In hoeverre blijkt daaruit of ondernemingen in Nederland duurzaam opgewekte stroom concurrerend kunnen blijven aanbieden?
De leden van de ChristenUnie-fractie vragen de regering om met voorbeeldberekeningen toe te lichten hoe het verlaagde tarief voor verbruikers van duurzaam opgewekte elektriciteit tot 10 000 kWh van € 0,0333 per kWh alsmede het verlaagde tarief voor verbruikers van duurzaam gas tot 5000m^3 van € 0,0453 zich verhoudt tot de geldende kosten voor CO_2-emissiereductie, uitgedrukt in euro's per Mton. Zij vragen de regering deze rekenvoorbeelden uit te splitsen naar de verschillende opties voor duurzame elektriciteit en duurzaam gas.
Het verheugt de leden van de ChristenUnie-fractie dat de regering elektriciteit opgewekt door middel van golf- en getijdeninstallaties niet langer van het verlaagde REB-tarief uitsluit. Zij vragen de regering met een cijfervoorbeeld toe te lichten of deze tot op heden onrendabele opties hiermee voldoende worden gestimuleerd om rendabel te kunnen draaien.
De leden van de ChristenUnie-fractie vragen de regering hun constatering te bevestigen dat de nieuw in te voeren MEP-regeling buiten de Rijksbegroting om (n.l. uit de nettarieven), zal worden gefinancierd. Deze leden vragen wie de tegemoetkoming uit de MEP-regeling zal gaan toekennen, en op welke wijze de invloed van de regering op de hoogte van de tegemoetkoming van duurzame energieproducten is geregeld. Voorts vragen deze leden waarop de oplopende compensatiebedragen (van € 34 in 2003 naar € 40 in 2006) zijn gebaseerd en welk totaalbedrag ten laste van de Rijksbegroting hiermee gemoeid is. Tevens vragen zij hoe dit bedrag zich verhoudt tot het bedrag dat vanaf 1996 tot op heden jaarlijks gemoeid was met de producentenvergoedingen in de REB. Zij vragen de regering hierbij aan te geven of de stimulering van duurzame elektriciteitsopwekking niet achteruit gaat.
Voorts vragen voornoemde leden op welke termijn de regering verwacht dat de MEP-regeling van kracht wordt en of de regering erin voorziet dat de afschaffing van de producentenvergoedingen en de inwerkingtreding van de regeling MEP tegelijkertijd plaatsvinden.

De regering stelt dat de huidige voorzieningen op het gebied van milieu en energie leiden tot een weglek van de financiële middelen naar het buitenland en onvoldoende zekerheid bieden voor investeerders, zo constateren de leden van de fractie van de SGP. Leidt het afschaffen van de regelingen niet tot meer onzekerheid voor de investeerders? Op welke manier denkt de regering de bestaande doelstellingen voor duurzame energie, energiebesparing en emissies van broeikasgassen toch te realiseren? Op welke manier wordt de weglek naar het buitenland door het verlaagde tarief ondervangen in tegenstelling tot het eerdere 0-tarief?

Niet invoeren van voorgenomen regelingen Boscertificaten en DOA Niet invoeren REB-vermindering voor boscertificaten

Waren boscertificaten niet mede bedoeld om milieu- en natuurdoelstellingen te combineren? Welke extra uitgave is nodig om deze natuurdoelstelling te halen, zo vragen de leden van de fractie van de VVD. De regering is voornemens de Duurzame Ondernemers Aftrek (DOA) niet in te voeren, zo constateren deze leden. Was de DOA niet mede gebruikt voor een terugsluis voor de landbouwsector voor de vergroeningsmaatregelen waaronder de overheveling van bestrijdingsmiddelen en meststoffen van het verlaagde naar het hogere algemene BTW-tarief net als de verhoging van de zelfstandigenaftrek en de uitbreiding van de energie en milieu-investeringsaftrek?
Hoe rechtvaardigt de regering het schrappen van deze compensatiemaatregelen voor de landbouwsector?
Ziet het kabinet nog mogelijkheden voor compensatie voor ondernemers die anticiperend op de DOA reeds investeringen hebben gedaan en die er door niet-invoering van de DOA er financieel bij in schieten?
Waarom levert het niet-invoeren van de DOA maar € 27 mln. op?
Tijdens de Algemene Politieke Beschouwingen 1999 is een motie De Graaf c.s. aangenomen waarin de regering wordt verzocht voor het begrotingsjaar f 20 mln. en in de jaren daaropvolgend een oplopend bedrag, uit te trekken voor een duurzame ondernemersaftrek. De regering is daarom bij het Belastingplan 2000 gekomen met een nota van wijziging met een voorlopige regeling als eerste stap op weg naar een volwaardige duurzame ondernemersaftrek. In nadere vragen gaf het kabinet aan dat het budgettair beslag oploopt van f 15 mln. in 2000 tot structureel ca. f 50 mln. De middelen worden gevonden uit de middelen voor de terugsluis en de middelen uit de motie De Graaf.
In het Belastingplan 2001 werd aangeven dat de DOA-regeling ook ging gelden voor andere vormen van duurzame landbouw dan de biologische landbouw. Om de duurzame landbouw nog een extra stimulans te geven werd de DOA-aftrek verruimd. Met deze was volgens het Belastingplan een bedrag gemoeid van structureel f 100 mln. waarvan f 20 mln. werd gefinancierd uit de generiek terugsluis vergroening bedrijven.
Dan kan de conclusie toch geen andere zijn dat vanaf het jaar 2000 een bedrag is gereserveerd voor de DOA van f 15 mln. dat tussentijds is verhoogd tot een bedrag van ca. f 125 mln. structureel. Derhalve zou het niet invoeren van de DOA toch bijna € 60 mln. moeten opleveren?
In hoeverre zal het niet uitvoeren van de DOA het draagvlak voor duurzaam ondernemen en de overheid doen verminderen, zo vervolgen de leden van de VVD-fractie. Welke alternatieve (terugsluis) mogelijk heden ziet het kabinet om boeren te stimuleren duurzamer te produceren? Duurzame productie is immers ook nieuw voorgesteld beleid vanuit de Europese Commissie. Volgens het kabinet is er ook sprake van freeridergedrag. Kan worden aangegeven waarop deze stelling is gebaseerd?

De leden van de fractie van de PvdA betreuren het niet invoeren van de voorgenomen regelingen Boscertificaten en de Duurzame Ondernemersaftrek. Omdat deze regelingen worden gezien als staatssteun vragen deze leden zich af of de doelen – CO_2 reductie, duurzame landbouw – op een andere manier op financiële steun kunnen rekenen. Waarom legt het kabinet zich daarbij neer?

De leden van de fractie van GroenLinks constateren dat de regelingen Boscertificaten en DOA niet worden ingevoerd vanwege de kritische houding van de Europese commissie over deze regelingen. Heeft het kabinet overwogen om te zoeken naar instrumenten die hetzelfde doel bereiken, maar die Europees minder kritisch ontvangen zullen worden. Zo ja, welke zijn dit. Zo nee, waarom niet?

De leden van de D66-fractie betreuren de beslissing om de DOA-regeling niet in te voeren. Wordt er nagedacht over een alternatief voor deze regeling? Zo ja, welke alternatieven worden onderzocht? Zo nee, waarom niet?

De leden van de ChristenUnie-fractie vragen welke schade energiedistributiebedrijven ondervinden van het niet-doorgaan van de REB-vermindering voor boscertificaten, en hoeveel ha bos was gerealiseerd, anticiperend op de inwerkingtreding van deze regeling. Acht de regering het redelijk om de energiedistributiebedrijven eventuele schade zelf te laten dragen?
De leden van de ChristenUnie-fractie vragen welke budgettair beslag zou zijn gemoeid met de inwerkingtreding van de stimulering van de Duurzame Ondernemersaftrek. Zij vragen of de regering bereid is dit bedrag alsnog ten goede te laten komen aan de bedrijfstak waarvoor de DOA aanvankelijk bedoeld was, te weten de duurzame landbouw.

Rationaliseren EPR, EIA en VAMIL

Kan de regering aangeven aan welke mogelijkheden het denkt bij de rationalisatie van deze regelingen, zo vragen de leden van de VVD-fractie. Waarom worden de energieadviezen gehandhaafd? Gaan deze kosten niet grotendeels op aan kantoorwerk in plaats van aan uitvoering van maatregelen?

De PvdA fractieleden steunen de positieve prikkels die de Energie Premieregeling (EPR) bieden. De EPR sorteert immers effect. Het marktaandeel voor energiezuinige apparaten is fors gestegen. Waarom wordt er niets ondernomen om de directe relatie tussen de energiebelasting en de energiepremie duidelijker te maken? De leden steunen niet het de-fiscaliseren van de EPR. Ze vinden dat marktbeweging pas goed op gang komt als er zekerheid bestaat over de mate en de hoogte van fiscale steun op lange termijn. Subsidies bieden die zekerheid vaak niet, wegens budgetverminderingen. Wel kunnen deze leden zich vinden in het terugbrengen van de administratieve kosten voor de EPR.
De leden van de fractie va de PvdA vinden het onbegrijpelijk dat de investeringsplafonds voor de VAMIL en EIA regelingen worden verlaagd. Hoe rijmt dit met de vele aanvragen dit jaar? Ligt het niet in de rede dat het plafond juist wordt verhoogd? En dat er veel animo is om te blijven investeren in milieuvriendelijke technieken? Deze leden vinden dat in tijden van economische neergang, meer moet worden gedaan om bedrijfsinvesteringen op peil te houden.

De leden van de fractie van GroenLinks kunnen zich vinden in het defiscaliseren en rationaliseren van de energiepremieregeling. Deze leden hebben zich vanaf het begin kritisch opgesteld tegenover de bureaucratische rompslomp die de regeling met zich meebracht en het «free rider» probleem die de bestaande EPR in zich draagt.
De leden van de fractie van GroenLinks kunnen nog geen finaal oordeel vellen over het rationaliseren van de EIA en de VAMIL. Deze leden zijn in principe groot voorstander van het kritisch doorlichten van alle belastinguitgaven en het verminderen van bestaande free rider problemen. Of met minder geld echter hetzelfde milieu-effect bereikt kan worden is vooralsnog echter sterk de vraag.
De leden van de fractie van GroenLinks zijn vooral teleurgesteld over het feit dat het kabinet niet gekozen heeft voor het inzetten van het meest effectieve instrument om milieu- en energiemaatregelen rendabeler te maken, namelijk prijsverhogingen van de factor milieu. Het totale milieupakket lijkt nu vooral een bezuinigingsoperatie zonder dat helderheid wordt geschapen over de milieu-effecten. Deze leden menen dat een integrale benadering van het milieu- en financiële plaatje had moeten

leiden tot een verdere vergroening van het belastingstelsel in plaats van de huidige ontgroening. Deze leden kwalificeren de door het kabinet voorgestelde ontgroening als een stap terug die uiteindelijk voor het milieu, de overheidsfinanciën én de werkgelegenheid negatief uit zal pakken.

De leden van de ChristenUnie-fractie hebben vragen bij de zogenoemde rationalisering van de Energie Premieregeling (EPR). Zij vragen de regering nader toe te lichten waarop zij haar conclusie baseert dat er sprake is van «freerider»-gedrag. Voor welke onderdelen van de EPR-lijst zouden afnemers ook zonder de premieregeling hebben gekozen? Kan bij de geïnterviewden sprake zijn van «sociaal wenselijke» antwoorden, zo vragen deze leden. Wat garandeert volgens de regering dat deze afnemers ook zonder EPR voor deze apparaten of maatregelen zullen blijven kiezen, zo vragen de leden van de ChristenUnie-fractie.
Zijn er voldoende voorbereidende maatregelen in de uitvoeringssfeer getroffen om de fiscale regeling om te zetten in een subsidieregeling, zowel bij VROM als bij de energiebedrijven, zo vragen de leden van de ChristenUnie-fractie.
Verwacht de regering een afname van de investeringen in energiebesparing en duurzame energie wanneer het niet langer mogelijk is deze ook onder de VAMIL te brengen, zo vragen de leden van de ChristenUnie-fractie. Deze leden vragen voorts of alle overige milieuvriendelijke bedrijfsmiddelen onverminderd aftrekbaar zijn onder de VAMIL per 1 januari 2003. Zij vragen voorts welke energie-investeringen door de voorgenomen rationalisering niet langer onder de EIA zullen vallen.

Naar aanleiding van het defiscaliseren en rationaliseren van de energiepremieregeling vragen de leden van de SGP-fractie zich af of het stimuleren van energiebesparing nog wel wordt gezien als een belangrijk doel van het beleid, ook als dit financieel minder gunstige consequenties heeft?

Beëindigen regelingen tot stimulering schone en zuinige auto's

De leden van de fractie van de PvdA staan achter het stimuleren van schone en zuinige auto's. Zo wordt het slimme gebruik van de auto bewerkstelligd. Daarom vinden deze leden het spijtig dat deze regelingen worden afgeschaft. Is het kabinet hiermee van mening dat het stimuleren van schone auto's niet meer nodig is? En dat premies voor zuinige auto's niet werken? Hoe staat dit in relatie tot eerder gedane onderzoek door MuConsult over de energielabel? En hoe staat dit in relatie tot de verkoopcijfers van zuinige, A-label auto's, die flink omhoog is gegaan? Denk het kabinet dat een systeem van energielabels nog zin heeft met het wegvallen van de daaraan gekoppelde premies? Wat zijn de algemene verwachting voor luchtkwaliteit als de verkoop van schone en zuinige auto's (tijdelijk) hapert?

De leden van de GroenLinks-fractie hebben bij de beëindiging van de regelingen tot stimulering schone en zuinige auto's dezelfde opmerkingen als hierboven. De effectiviteit van de bestaande regelingen zijn zoals het kabinet schetst beperkt en heroverweging ligt dan ook voor de hand. Echter tegelijkertijd met de invoering van deze «milieu»-maatregelen heeft het vorige kabinet de accijnzen op motorbrandstoffen verlaagd. Hoe is het in hemelsnaam mogelijk dat het kabinet in plaats van het terugdraaien van deze populistische maatregel zelfs verder wil gaan door het «kwartje van Kok» terug te geven? Is het niet de taak van de overheid om uit te leggen dat vanuit milieu-, file- en budgettaire overwegingen prijsverhoging van de variabele kosten van mobiliteit moeten worden verhoogd. Kan het kabinet de doelmatigheid van deze voorgenomen maatregel uitleggen?

De leden van de fractie van de ChristenUnie hebben met grote teleurstelling kennisgenomen van de voorgenomen ingrepen in het fiscale regime met betrekking tot auto's. Zij hebben al eerder aangegeven slecht te spreken te zijn over het besluit van de regering om vooralsnog niet te kiezen voor optimale variabilisatie van de autokosten door introductie van het instrument van de toekomst, de kilometerheffing. De keuze van het kabinet om de variabele kosten te verlagen in de vorm van de voorgenomen accijnsverlaging in 2004 en om daarnaast de vaste kosten nauwelijks te wijzigen draagt naar het oordeel van deze leden beslist niet bij aan duurzame ontwikkeling. Integendeel, door dit beleid worden de Kyotodoelstellingen ten aanzien van de uitstoot van CO_2 in elk geval op het terrein van de automobiliteit niet behaald. Waar de vaste kosten worden aangepast betreft het ook nog ingrepen die bestaande fiscale stimulansen voor de aankoop van schone en zuinige auto's elimineren. De leden van de fractie van de ChristenUnie betreuren dit, te meer omdat het instrumenten betreft die slechts anderhalf respectievelijk één jaar geleden zijn geïntroduceerd. Zij informeren in dit verband naar de voornemens van de regering met betrekking tot variabilisatie van de autokosten in het algemeen en tot de BPM in het bijzonder.

De leden van de fractie van de ChristenUnie hebben de indruk dat de regering gelegenheidsargumenten gebruikt om de stimuleringsregeling voor schone auto's af te schaffen. In de toelichting wordt geconstateerd dat inmiddels bijna de helft van het aantal benzinepersonenauto's op de Nederlandse markt voldoet aan de emissiegrenswaarden die met ingang van 1 januari 2005 van toepassing zullen worden. De regeling is met andere woorden succesvol gebleken en stimulering wordt niet langer noodzakelijk geacht. Het is verbazingwekkend dat de stimuleringsregeling voor dieselpersonenauto's en bestelauto's eveneens niet langer wordt gehandhaafd, juist omdat het effect daarvan beperkt is gebleken. De leden van de fractie van de ChristenUnie vragen de regering meer consequent te zijn: óf een regeling wordt gestopt omdat die succesvol is gebleken óf een regeling wordt gestopt omdat die niet succesvol is gebleken. Het heeft er alle schijn van dat de regering op grond van budgettaire overwegingen de regeling afschaft, maar dat niet met zoveel woorden wil toegeven en vervolgens verstrikt raakt in een rammelende argumentatie. Eén en ander maakt op bovengenoemde leden een bijzonder zwakke indruk.

Zij wijzen erop, dat de nieuwe emissiegrenswaarden van de Europese Commissie pas per 2005 van kracht worden, en dat bij inwerkingtreding van de regeling voor schonere auto's al voorzien was in afnemende afdrachtvermindering van de motorrijtuigenbelasting tot 1 januari 2005. Om deze reden vinden de leden van de ChristenUnie-fractie het niet getuigen van consistent en betrouwbaar overheidsbeleid om deze regeling te schrappen. Zij vragen zich af of het «free rider»-effect hier doorslaggevend kan zijn: het gaat hier immers ook om het spiegelbeeld van het principe dat de vervuiler betaalt. Is de regering met de leden van de ChristenUnie-fractie van mening dat wie een schonere (en daarom duurdere) auto aanschaft, hiervoor mag worden beloond? Deze leden vragen voorts hoe groot het verschil in aanschafprijs bedraagt tussen een auto die wel voldoet aan de nieuwe Europese emissiegrenswaarden en één die daaraan niet voldoet.

De leden van de fractie van de ChristenUnie pleiten ervoor de bestaande regelingen te handhaven, onder verwijzing naar het commentaar van Stichting BOVAG-RAI Mobiliteit d.d. 4 oktober 2002.

Het zal in het licht van het voorgaande geen verbazing wekken dat de leden van de fractie van de ChristenUnie ook moeite hebben met de voorgenomen afschaffing van de fiscale stimuleringsregeling voor zuinige personenauto's, al valt op de huidige vormgeving één en ander af te dingen. Wat deze leden betreft zou de regeling zodanig zijn ingericht dat vooral de aanschaf van auto's wordt gestimuleerd die in absolute zin

zuinig zijn, en dus niet in verhouding tot auto's in dezelfde grootteklasse. Handhaving van de huidige regeling heeft naar hun mening echter de voorkeur boven het schrappen ervan. De leden van de ChristenUnie-fractie stellen dan wel voor de aanduiding «zuinige» auto's te vervangen door «zuiniger».
De regering noemt in de toelichting als argument voor schrappen dat de verwachte significante toename van het marktaandeel zuinige auto's volgens de eerste realisatiecijfers niet zal worden gerealiseerd. Ook hier dringt zich de vraag op hoe het mogelijk is dat bij het schrappen van de stimuleringsregeling voor schone benzinepersonenauto's juist het succes aanleiding daartoe is, terwijl hier het omgekeerde het geval is of althans lijkt te zijn. Overigens vragen de leden van de ChristenUnie-fractie de regering in te gaan op de cijfers en gegevens die door BOVAG-RAI naar voren zijn gebracht, waaruit blijkt dat het marktaandeel van zuiniger auto's is verdrievoudigd. Hoe verhouden deze gegevens zich tot de uitspraak in de memorie van toelichting, dat signalen uit het veld het beeld bevestigen dat een significante toename van het marktaandeel niet zal worden gerealiseerd, zo vragen deze leden. Begint de stimuleringsregeling voor zuiniger auto's niet juist zijn vruchten af te werpen, en geven de nieuwste gegevens de regering aanleiding om het schrappen ervan te heroverwegen?
Los hiervan vragen de leden van de fractie van de ChristenUnie hoe het voornemen tot afschaffing zich verhoudt tot het onderzoek uit december 2000 in opdracht van het ministerie van VROM, op grond waarvan werd geconcludeerd dat de bestaande premieregeling voor zuinige auto's de meest effectieve is.

Mobiliteit; Bevriezen fiscale regeling auto van de zaak

De leden van de CDA-fractie hebben met genoegen kennis genomen van het voorstel van de staatssecretaris om de fiscale regeling inzake de auto van de zaak even te bevriezen. Genoemde leden hadden moeite met het oorspronkelijke voorstel de woon-werkkilometers met de auto van de zaak als privé-kilometers aan te merken. In de eerste plaats waren deze leden van mening dat de kilometers die moeten worden afgelegd om op het werk te komen als zakelijk dienen te worden bestempeld. Daarnaast vreesden deze leden dat de voorgestelde maatregel zou strijden met de variabiliseringsgedachte. De voorgestelde maatregel belastte werknemers die minder dan 10 kilometer van het werk wonen zwaarder dan mensen die stel 25 kilometer van het werk wonen. Tenslotte waren deze leden van mening dat voorgestelde maatregel bepaalde groepen onevenredig hard zou raken, bijvoorbeeld mensen die wel met de auto naar het werk moet komen, omdat hij vanuit kantoor naar diverse afspraken moet rijden. Deze leden denken dan ook aan mensen met een maatschappelijke functie die in een auto van de werkgever rijden, zoals bepaalde politiediensten.
De leden van de CDA-fractie zijn van mening dat er op dit moment geen heldere visie bestaat op de fiscale behandeling van de auto van de zaak. Dit verklaart ook dat het besluit om de woon-werkkilometers als privé aan te merken, halsoverkop werd ingetrokken – op het moment dat bleek dat dit op weerstand stuitte in de samenleving. Deze leden zijn van menig dat een heldere en logische fiscale lijn ontevredenheid en onzekerheid in het veld kan voorkomen. De leden van de CDA-fractie roepen het kabinet met klem op snel met een eenduidige visie en een consistente lijn te komen.

Waarom wordt de auto-van-de-zaak-regeling bevroren en waarom niet de mogelijkheid te baat genomen om de hele regeling met de bijtelling van 1/3 privé kilometers terug te draaien, zo vragen de leden van de VVD-fractie. En wanneer mag een eenvoudiger regeling worden verwacht, waarbij de belasting bij de werkgever wordt geheven, en de belastingdienst zich minder gedetailleerd bemoeit met de verhouding tussen werk-

gever en werknemer? Kan het kabinet aan welke maatregelen het denkt bij vereenvoudigingen van de regelgeving betreffende het woon-werkverkeer? Waarom worden de versoepelingen niet met terugwerkende kracht tot 1 januari 2002 ingevoerd?

De leden van de fractie van de PvdA zijn verbaasd over de argumentatie die wordt gegeven om de per 1-1-2002 ingevoerde fiscale bijstelling van de auto van de zaak te bevriezen. De regering stelt namelijk dat de wijzigingen bezwaren hebben opgeroepen omdat ze niet aansloten bij de maatschappelijke beleving. Op welke maatschappelijk beleving doelt de regering precies? Acht de regering het niet aansluiten bij de maatschappelijke beleving in het algemeen voldoende argumentatie om beleid te wijzigen?
Voorgesteld wordt de tweede en derde tranche niet uit te voeren omdat de regering de regeling te complex vindt en op termijn met een andere regeling wil komen. De leden van de PvdA-fractie ontkennen niet dat de regeling complex is. Echter het gelijkheidsbeginsel staat vaker op gespannen voet met eenvoud in uitvoerbaarheid. Wordt in de aangekondigde plannen van de regering voor een vereenvoudiging van de regelgeving die per 1 januari 2004 ingevoerd zal gaan worden ook uitgegaan van het gelijkheidsbeginsel? Deze leden willen ook graag weten wat de stand van zaken is in het overleg met werkgevers- en werknemersorganisaties. De leden van de fractie van de PvdA willen ook graag weten welke negatieve inkomenseffecten het invoeren van de tweede tranche in de aanpassing van de autokostenfictie zou hebben. Voor welke groepen zullen de inkomenseffecten negatief zijn?

De leden van de fractie van GroenLinks zijn niet gelukkig met het bevriezen van de fiscale regeling auto van de zaak. De constatering van het kabinet dat het deels privé aanmerken van het woon-werkverkeer met de auto van de zaak niet aansluit bij de maatschappelijke beleving vinden deze leden een zwak argument. Deze leden vragen zich af hoe de beleving is van het woon-werkverkeer van werknemers met een eigen auto? Deze leden doen alvast een oproep aan het nieuwe kabinet om het uitgangspunt van de herziening van 2002 te handhaven en dat betekent dat een gelijke behandeling van mensen met een auto van de zaak met mensen met een eigen auto wordt nagestreefd. Kan het kabinet aangeven of er al nagedacht wordt over de wenselijke vereenvoudiging per 2004. Zou een logische vereenvoudiging niet zijn om voortaan nieuw af te geven auto's van de zaak als loon in natura aan te merken?

De leden van de fractie van de ChristenUnie constateren dat het streven zo dicht mogelijk bij het begrotingsevenwicht te blijven kennelijk minder zwaar weegt voorzover het de autokostenfictie betreft. Zij vragen of het bevriezen van die fictie kan worden uitgelegd als benadeling van werknemers die met de eigen auto naar het werk rijden. Wat doet de regering met de «maatschappelijke beleving» van deze categorie, nu de beleving van de werknemers met een auto van de zaak kennelijk aanleiding is geweest voor een wijziging in zeer recent vastgesteld beleid? Deze leden vragen in het verlengde hiervan of het met terugwerkende kracht ongedaan maken van de tweede tranche van de autokostenfictie niet neerkomt op een aantasting van het budgetrecht van de Kamer.

Fietsaftrek

De leden van de fractie van de PvdA vragen zich af hoe het afschaffen van de fietsaftrek zich verhoudt tot het voornemen van het kabinet het autoverkeer terug te dringen en de afstanden van woon-werkverkeer te verkorten. Deze leden zien de fietsaftrek als een milieuvriendelijke regeling welke tevens bijdraagt aan de lichamelijke conditie van de werk-

nemer. Zij willen graag weten welke redenen de regering nog meer heeft om de fietsaftrek af te schaffen dan de lasten die dit meebrengt voor de werkgever. Er wordt in de memorie van toelichting immers gesteld dat «*mede* met het oog op deze lasten» de fietsaftrek wordt afgeschaft. Is de regering bereid, zo vragen deze leden, om naar alternatieven te kijken om het fietsgebruik te stimuleren en tegelijkertijd de lasten voor werkgevers te beperken? In dat verband willen zij graag een reactie op de gezamenlijke voorstellen van ANWB, Bovag, Fietsersbond, Stichting Natuur en Milieu en RAI om een algemene fiscale reisaftrek in te voeren voor alle werknemers die binnen een straal van 10 kilometer van het werk wonen en afschaffing van de 6 procent overdrachtsbelasting op een woning als mensen in een straal van 10 kilometer van hun werk blijven of gaan wonen. Zij vragen de regering de besparingen van deze aftrek in te zetten voor een beter uitvoerbare regeling om het fietsgebruik te blijven stimuleren.

De leden van de fractie van GroenLinks hebben moeite met de afschaffing van de fietsaftrek. De argumenten die het kabinet hanteert waren ook bij de invoering bekend en de budgettaire opbrengst van het afschaffen van de regeling lijkt te verwaarlozen.

De voorgestelde afschaffing van de fietsaftrek stelt de leden van de fractie van de ChristenUnie teleur. Ook hier lijkt het streven naar duurzame mobiliteit beslist geen prioriteit te hebben. In de toelichting wordt aangegeven dat dit gebeurt mede met het oog op de lasten die de fietsaftrek met zich meebrengt voor de werkgever. Deze leden vragen of de bewijslastproblematiek en de daaraan gekoppelde administratieve last voor werkgevers de enige motivering is voor de afschaffing van de fietsaftrek. Heeft de regering overwogen de regeling te versoberen in plaats van haar te schrappen?

De fietsverklaring wordt gezien als een grote administratieve last. De regering stelt daarom voor de fietsaftrek af te schaffen, zo constateren de leden van de SGP-fractie. Of de werknemer op de fiets naar zijn werk gaat, wordt door de regering gezien als in principe een privé aangelegenheid. Overweegt de regering andere fiscale of niet-fiscale regelingen om het bevorderen van het fietsgebruik ten opzichte van het autogebruik te stimuleren?

OVERIGE MAATREGELEN

Spaarloonregeling

De leden van de CDA-fractie willen nogmaals benadrukken dat zij hechten aan het invoeren van de levensloopfaciliteit. Het niet tijdig invoeren van een dergelijke faciliteit kan consequenties hebben voor de voorgenomen afschaffing van de spaarloonregeling. Voorts vragen de leden van de CDA-fractie bijzondere aandacht voor de belastingplichtigen die hun spaarloon gebruiken om een lijfrente te voeden. De leden van deze fractie vragen de visie van het kabinet hieromtrent.

De spaarloonregeling wordt afgeschaft zonder dat er een concreet plan voorligt voor een goede levensloopregeling. De leden van de fractie van de PvdA zijn van mening dat er eerst een concreet voorstel voorhanden moet zijn voordat de regeling afgeschaft kan worden. Net als bij fiscale verloffaciliteiten dient eerst zicht te zijn op het alternatief van de levensloopregeling. Deze leden willen kunnen beoordelen of de inkomensachteruitgang door de afschaffing van het spaarloon voldoende wordt gecompenseerd. Dat geldt met name voor de lagere inkomensgroepen.

De leden van de fractie van de PvdA vinden dat, door de generieke arbeidskorting die het kabinet voorstelt, onvoldoende tegemoet wordt gekomen aan de negatieve inkomsteneffecten die afschaffing van de spaarloonregeling voor de lagere inkomensgroepen met zich meebrengt. De leden van de PvdA-fractie wijzen erop dat als het argument nu ergens geldt dat beleidsmaatregelen niet overeenkomen met de «maatschappelijke beleving», zoals elders in de memorie van toelichting vermeld, dat hier wel is. Het afschaffen van de spaarloonregeling, zonder dat er ook maar enig zicht is op een alternatief, heeft tot grote maatschappelijke onrust geleid. De leden van de fractie van de PvdA zouden graag zien dat het kabinet ingaat om de voors en tegens, alsmede op de uitvoerbaarheid, van enkele alternatieven. Dat geldt in het bijzonder voor het handhaven van het spaarloon tot en met modaal, in ieder geval tot er zicht is op een goede levensloopregeling. Kan de regering aangeven hoeveel mensen met een inkomen tot half modaal resp. modaal gebruik maken van de spaarloonregeling en basisaftrek lijfrente? In het geval van een beperkte vorm, afhankelijk van inkomen, zou oneigenlijk gebruik van de spaarloon regeling vermeden worden, en kan mensen bij het ophouden van de spaarloonregeling een alternatief geboden worden. De leden van de PvdA-fractie geven ook aan dat een deel van het geld van de spaarloonregeling ook ingezet zou kunnen worden voor behoud van het Witteveenkader. Tenslotte merken deze leden op dat de spaarloonregeling het meest kost omdat gespaard wordt uit brutoloon. Zij willen graag weten wat de budgettaire consequenties en praktische uitvoerbaarheid is van het beperken van een spaarregeling tot het premiesparen (waarin gespaard wordt uit het nettoloon) en de winstdelingsregeling (die afhankelijk is van de economische ontwikkeling, en voor de overheid geen risico inhoudt). Meer in het bijzonder willen deze leden weten wat de consequenties zijn van de voorgestelde maatregelen voor WSW-ers, WIW-ers en I/D-ers. Klopt het dat bijna alle WIW-organisaties meedoen met een specifiek voor de lage inkomens ontwikkelde variant van een spaarloon- en lijfrenteregeling, zoals SpaarloonPlus? Is bekend hoeveel WSW-ers en I/D-ers met een dergelijke regeling meedoen? Is de regering het met deze leden eens dat het buitengewoon onwenselijk is als voor deze toch al kwetsbare groep de mogelijkheden om op termijn iets extra's te sparen voor het pensioen worden afgeschaft? Ziet de regering andere mogelijkheden voor deze groep, die vaak niet aan pensioen heeft kunnen doen, een regeling te treffen?
De leden van de PvdA-fractie willen ook graag een reactie op de voorstellen zoals die in de media zijn gedaan door de VVD om het spaarloon te behouden. Welke budgettaire effecten zou dat hebben?

De leden van de fractie van GroenLinks zijn altijd kritisch geweest over de spaarloonregeling (inclusief winstdelings- en premiespaarreglingen). Ook deze maatregel is weer een voorbeeld van Vermeenditis die het belastingstelsel er niet eenvoudiger en transparanter op heeft gemaakt. In feite is het een denivellerende vorm van de arbeidskorting, ofwel een ingewikkeld arbeidskostenforfait. Deze leden zijn dan ook in de eigen plannen (Verkiezingsprogramma, tegenbegrotingen) voor afschaffing van het spaarloon en het hiermee bespaarde geld wordt ingezet voor de laagste inkomensgroepen. Deze leden menen dat in de beleving van de mensen de invoering van het spaarloon gepaard is gaan met het inleveren van loon. Deze leden menen dan ook dat afschaffing van het spaarloon alleen acceptabel is als het kabinet voor voldoende compensatie zorgt voor werknemers tot en met modaal. De koopkrachtplaatjes van het kabinet laten echter zien dat dit in de verste verte niet het geval is. Om het koopkrachtplaatje van deze werknemers te verbeteren en de mogelijkheden tot sparen van werknemers die de minste capaciteit hebben om uit het eigen netto inkomen te sparen te verbeteren doen de leden van de fractie van GroenLinks een

oproep aan het kabinet om de spaarloonregeling voor mensen tot en met modaal in stand te houden.

De afschaffing van het spaarloon is zeer tegen de zin van de leden van de SP-fractie. Ondanks het feit dat hogere inkomens relatief meer gebruik maken van deze regeling komt de klap bij de lagere inkomens veel harder aan. Deze leden zien daarom meer in het omzetten van spaarloonregeling in een vaste heffingskorting. Kan worden aangegeven hoeveel hiermee bespaard zou kunnen worden? Daarnaast wordt de spaarloon regeling door mensen met een laag inkomen vaak gebruikt om in combinatie met een lijfrente een pensioengat te dichten. Omdat het voor mensen met een laag inkomen vaak veel moeilijker is om te sparen is deze dubbele aftrek voor hen vaak de enige mogelijkheid om nog iets aan pensioenaanvulling te doen. Erkent het kabinet ook dat mensen in de meeste gevallen nog met hoge kosten worden opgezadeld bij verzekeraars om hun contracten af te kopen of premievrij te maken? Tot slot willen de leden van de SP-fractie graag weten of het juist is dat mensen met recht op huursubsidie en spaarloon als gevolg van het verdwijnen daarvan ook minder recht op huursubsidie krijgen. Zo ja, hoeveel wordt hiermee op de huursubsidie bespaard? Is het kabinet bereidt hiermee de huursubsidietabel aan te passen?

De leden van de D66-fractie kunnen zich voorstellen dat het kabinet naar wegen zoekt om het uitbundig gebruik van de spaarloonregeling, zeker door degenen voor wie de regeling niet in de eerste plaats bedoeld was, in te perken. Zo totaal en zo abrupt afschaffen van de regeling vinden deze leden echter vele bruggen te ver. Gelooft het kabinet echt dat zo'n eenmalige «uitkering» mensen tot besteden zal aanzetten en zo de Nederlandse economie positief zal beïnvloeden?
De leden van de D66-fractie vernemen graag hoe het kabinet denkt het probleem op te lossen dat veel deelnemers aan spaarloonregelingen zich langjarig hebben verplicht tot premiebetaling voor lijfrentes. Wordt voor hen een overgangsregeling voorzien? Daarnaast zien de leden van de D66-fractie graag toegelicht wat de samenhang is tussen het opheffen van de spaarloonregeling en de introductie van de «verlofknip». Voorts verbaast het de leden van de D66-fractie dat het kabinet de € 500 mln. die hij ten behoeve van loonmatiging achter de hand heeft, wil aanwenden voor lastenverlaging bij de werkgevers in plaats van voor behoud van de spaarloonregeling, evt. in afgeslankte vorm. Als de spaarloonregeling al niet zonder meer overeind kan blijven, vinden de leden van de fractie van D66 dat op zijn minst die € 500 mln daarvoor bestemd moet zijn.

De leden van de fractie van de ChristenUnie hebben bij de algemene politieke beschouwingen kenbaar gemaakt de spaarloonregeling te willen handhaven. Zij verwijzen naar hun opmerkingen over het spaarloon elders in dit verslag. Zij voegen daar in dit kader nog de vraag aan toe welk deel van de betrokken werknemers naar schatting de spaarloonregeling in combinatie met de basisaftrek lijfrente gebruiken voor pensioenopbouw. De verwachting lijkt gerechtvaardigd dat veel werknemers na afschaffing van de spaarloonregeling hun lijfrentepolis premievrij zullen maken. In hoeverre heeft de regering deze voorspelbare reactie verdisconteerd? Voorts vragen zij wat wordt bedoeld met de passage in de toelichting dat de spaarloonregeling geen effect heeft op de marginale druk (pag. 22). Indien hier wordt gedoeld op de marginale belastingdruk, verzoeken zij dit nader toe te lichten. Zij gaan ervan uit dat een werknemer netto meer overhoudt van een brutobedrag in de vorm van spaarloon, dan wanneer de werknemer deze bedragen als gewoon brutoloon zou hebben genoten.

De regering wil het spaarloon afschaffen, zo constateren de leden van de fractie van de SGP. Inmiddels is er discussie ontstaan over de vraag of het

spaarloon wel afgeschaft moet worden. Het is zeer waarschijnlijk dat dit plan van de regering het niet haalt. Hoe zal de regering hiermee omgaan? Zal dit niet tot gevolg hebben dat de door de spaarloonregeling beoogde loonkostenmatiging teniet gaat, doordat bij de onderhandelingen over CAO's vanwege het afschaffen van deze regeling een hoger loon bedongen wordt? Behoort een ander doel van de spaarloonregeling, het bijdragen aan bezitsvorming, niet meer tot het regeringsbeleid?
De regering stelt voor de heffingskorting voor groene en sociaal-ethische maatschappelijke beleggingen af te schaffen. Op welke manier denkt de regering dat de beoogde doelen ook na afschaffing van deze regeling bereikt kunnen worden? Ziet de regering het stimuleren van dergelijke belangen nog als een onderdeel van het regeringsbeleid?

Basisaftrek lijfrente

Wat betreft de basisaftrek lijfrente moet de belastingplichtige, nu deze aftrek afgeschaft wordt, in de toekomst gaan aantonen dat hij – binnen de basis- en de jaarruimte – een pensioengat heeft. De leden van de CDA-fractie zijn van mening dat hiermee een zware bewijslast bij de burger wordt neergelegd. Zolang burgers niet gemakkelijk over de gegevens voor de bepaling van het pensioengat kunnen beschikken, mag de Belastingdienst naar de mening van deze leden niet verwachten dat belastingplichtigen zelf in detail aantonen dat zij een pensioengat hebben. De leden van de CDA-fractie vragen de regering te reageren op de suggesties om de formule in de wettekst makkelijker toepasbaar te maken dan wel om de bewijslast bij de Belastingdienst te leggen. Nu verwijst de regering wel naar het rekenprogramma op de website van de Belastingdienst, maar feit is dat dit programma ook in het verleden weinig uitkomst bood.

Hoeveel personen die nu gebruik maken van de basisaftrek hebben een pensioengat en kunnen nadat de basisaftrek is afgeschaft gebruik blijven maken van de jaaraftrek, zo vragen de leden van de VVD-fractie. Heeft de Belastingdienst inmiddels een eenvoudig en klantvriendelijke berekeningsmethodiek op internet gezet? Is een dergelijke simpele methodiek niet een voorwaarde om de basisaftrek lijfrente te kunnen afschaffen? Heeft de regering overleg gepleegd met banken en verrekeningsmaatschappijen om zicht te krijgen op de administratieve aspecten van deze maatregelen. Als een groot deel van degenen die nu de basisaftrek gebruiken toch in aanmerking komt voor de jaaraftrek, wat betekent dat dan voor de werklast van de Belastingdienst in termen van uitvoerbaarheid en eenvoud, en wat voor de financiële opbrengst?
Kan de stelling dat veelal de hogere inkomensgroepen, die reeds een solide pensioenvoorziening hebben, van de basisaftrek gebruik maken, nader onderbouwd worden?
Hoeveel personen die gebruik maken van de basisaftrek en de spaarloonregeling heeft een pensioengat?
Kan een nadere pxq-onderbouwing worden gegeven van het bespaarde bedrag als gevolg van het afschaffen van de basisaftrek?
Kan aangeven worden in hoeverre het uitvoeringstechnisch mogelijk is voor banken en verzekeraars om hun klanten binnen een maand in te lichten over de wetswijzigingen, te bezien of klanten hun regelingen willen voortzetten en de systemen aan te passen?

De leden van de fractie van de PvdA hebben enkele vragen over het vervallen van de basisaftrek lijfrente. Onderzoek heeft uitgewezen dat 80% van de belastingplichtigen die gebruikmaken van de basisruimte een pensioentekort hebben. Bij afschaffing van de basisaftrek is het dus noodzakelijk dat de belastingplichtige sneller en duidelijker inzicht krijgt in zijn pensioentekort. Voorlichting aan de hand van een rekenprogramma op de website van Financiën lijkt deze leden niet voldoende. Kan de regering

bewerkstelligen dat de pensioenuitvoerders sneller en duidelijker inzicht kunnen geven over een eventueel pensioentekort, rekening houdend met het feit dat zij ook een verhoogde werkdruk krijgen door het omzetten van alle contracten?
Deze leden wijzen er op dat in de sfeer van de inkomstenbelasting extra beperkingen bestaan die een 70%-pensioenopbouw belemmeren. Zo wordt in de IB-sfeer bijvoorbeeld geen rekening gehouden met het verschil in opbouw tussen een middelloonsysteem en een eindloonregeling. Als door een stijgend salaris in een middelloonregeling een pensioentekort ontstaat, kan dat in de IB-sfeer via de jaarruimte of de inhaalruimte niet worden aangevuld.
Heeft de regering met het inboeken van de besparing ook rekening gehouden met het alsnog gebruiken van de jaarruimte? Het afkopen van beleggingsverzekeringen zal met de slechte beurskoersen een groot verlies met zich meebrengen. Wat is de reactie van de regering hierop?
Het is voor de meeste ondernemers in de inkomstenbelasting niet mogelijk om een echt pensioen op te bouwen. Ze zijn immers niet in dienstbetrekking. De referteperiode voor de inhaaljaarruimte is zeven jaar. Voor ondernemers is dit vaak niet voldoende. Is de regering bereid deze referteperiode te verlengen?
Tenslotte vragen deze leden zich af of overleg is gevoerd over deze maatregel met de Verzekeringsbranche. Immers, ook hier doet zich de vraag voor naar de betrouwbaarheid van de overheid, gezien het feit dat de branche voor het behoud van de ongetoetste basisaftrek in de Wet Inkomstenbelasting 2001 een versobering van de reserve van verzekeraars heeft aanvaard.

De leden van de fractie van GroenLinks kunnen zich vinden in het voorstel om de basisaftrek lijfrente af te schaffen. De fiscale subsidiëring van de lijfrente moet beperkt blijven tot de groep mensen met een pensioentekort. Een basisaftrek past niet in zo'n systeem. De leden van de fractie van GroenLinks gaan ervan uit dat met het afschaffen van de basisaftrek mensen zullen proberen een beter inzicht te krijgen in hun feitelijke pensioentekort. Deze leden menen dan ook dat de Belastingdienst een goede stap heeft gezet met het op internet plaatsen van het rekenprogramma Lijfrentepremie.

De afschaffing van de basisaftrek zal volgens de leden van de SP-fractie leiden tot een sterke toename van de administratieve lasten. Is daarmee rekening gehouden bij de berekening van het totale effect op de administratieve lasten? Zo ja, hoe groot is dit effect? Zo nee, waarom niet? Kan worden aangegeven hoe het gebruik is verdeeld over de verschillende inkomensgroepen? Kan uiteengezet worden wat de gevolgen precies zijn voor lopende contracten?

Omdat de leden van de D66-fractie het belangrijk vinden enerzijds dat mensen zich van hun pensioensituatie bewust zijn en anderzijds dat geen onnodige fiscale tegemoetkomingen worden verstrekt, zijn zij nooit een groot voorstander geweest van een ongeclausuleerde lijfrente-aftrek. De thans bestaande basisaftrek ad € 1069 is evenwel het resultaat geweest van afspraken met de verzekeringsbranche, die zich bij de introductie van de wet IB2001 heeft verplicht f 600 mln aan besparingen voor de rijksfinanciën te leveren. De leden van de D66-fractie willen derhalve graag weten hoe het kabinet met deze kant van de afspraken heeft rekening gehouden nu wordt voorgesteld de basisaftrek te laten vervallen.

De leden van de fractie van de ChristenUnie hebben begrip voor voornemens die zijn gericht op het voorkomen van free ridergedrag. Zij verwijzen echter in het kader van de basisaftrek lijfrente naar het kritische commentaar van de Raad van State op dit onderdeel van het belastingplan. Terecht

wijst de raad er op dat de beperkte basisruimte in het recente verleden mede is ingevoerd met het oog op een vereenvoudiging van uitvoering. Werd destijds het risico van free ridergedrag naar het oordeel van de regering onvoldoende verdisconteerd? Deze leden vragen om een nadere onderbouwing van de verwachting dat het afschaffen van de basisaftrek lijfrente een budgettair effect heeft van € 279 miljoen. Is hierbij ook rekening gehouden met eventuele effecten van het inperken van het Witteveenkader?
Los hiervan vragen de leden van de fractie van de ChristenUnie om een reactie op het standpunt van MKB Nederland dat het vervallen van deze aftrek het voor veel ondernemers definitief onmogelijk wordt gemaakt een goede oudedagsvoorziening op te bouwen.

Belastingsubsidies beleggen

Het kabinet stelt voor de stimulering van maatschappelijke beleggingen en van beleggingen in durfkapitaal te versoberen door een deel van de stimuleringsregeling (namelijk de heffingskorting in Box I) af te schaffen. De leden van de CDA-fractie vrezen dat het zinloos is om alleen de overgebleven faciliteit in Box III overeind te houden, omdat dit overgebleven restant van de faciliteit het beleggen voor de genoemde doelen niet meer aantrekkelijk houdt. Al zouden de beleggers – voor het goede doel – genoegen nemen met een lager rendement, dan nog is het de grote vraag of de banken deze beleggers nog wel in de gelegenheid willen stellen. De leden van de CDA-fractie hebben behoefte aan een cijfermatig overzicht van het budgettaire beslag van de overgebleven beleggingsfaciliteit in Box III, verdeeld naar doel van de belegging. De leden van de CDA-fractie vragen naar de mogelijkheden om de overgebleven faciliteit in Box III voor beleggingen in durfkapitaal op te offeren ten behoeve van het behoud van de heffingskorting in Box I voor de maatschappelijke beleggingen?

Welke is de reactie van de regering op het artikel in de Volkskrant d.d. 18 september waarin vijf milieuministers stellen dat «het kabinet het vertrouwen schendt van groene beleggers», zo vragen de leden van de VVD-fractie. Waarom heeft het kabinet bij de afschaffing van de belastingsubsidies op beleggen geen overgangsregelingen in het leven geroepen? De Durfkapitaalregeling kent twee varianten een particuliere en een bancaire (fonds) variant. In de eerste variant investeert de particulier rechtstreeks in een startende onderneming en kan gerealiseerd verlies in Box 1 in aftrek worden genomen. Bij de Fondsvariant investeert de particulier in bankbrieven of aandelen van door de bank opgerichte Agaatfondsen waarbij de bank de terugbetaling garandeert van de volledige hoofdsom. De banken vragen echter wel een hypothecaire zekerheid van de startende onderneming. Het onvermogen van startende ondernemingen om een hypothecaire zekerheid te verschaffen was precies de reden om de tante Agaathregeling in het leven te roepen. Heeft het kabinet overwogen om alleen de tweede variant te schrappen en wat zou het kosten om de eerste variant in tact te laten?

De leden van de fractie van de PvdA vinden het onbegrijpelijk dat het kabinet de heffingskorting voor maatschappelijk beleggen en beleggingen in durfkapitaal afschaft. Deze leden constateren dat deze beleggingen een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan een verantwoorde economische groei en dat de heffingskorting hierbij een belangrijke stimulans is. Tevens constateren deze leden dat uit oogpunt van een betrouwbare overheid het ongewenst is dergelijke regelingen met een lange termijn karakter zo plotseling te minimaliseren.
Deze leden willen graag weten of de regering overleg heeft gehad met de organisaties die door haar als sociaal-ethisch zijn aangemerkt. Wat denken

zij dat de effecten zullen zijn van het schrappen van de heffingskorting voor sociaal-ethisch beleggen? Hoe verhoudt het schrappen van de heffingskorting zich tot het beleid om verantwoorde investeringen in ontwikkelingslanden te stimuleren? Deze leden willen graag weten waarom de regering denkt dat door het afschaffen van de heffingskortingen meer gelet zal worden op het rendement en de efficiëntie van projecten. Ook willen deze leden graag weten of de regering heeft nagedacht over andere manieren om het rendement en de efficiëntie van projecten te bevorderen, en tegelijkertijd de stimulans te beleggen in goede doelen te blijven stimuleren. Heeft de regering andere, meer inhoudelijke, redenen dan de budgettaire afspraken uit het Strategisch Akkoord om heffingskorting af te schaffen?

De regeling groenbeleggen profiteert nu nog van een belastingvrijstelling. Een algemene vrijstelling in box III (vermogen) tot een maximum van € 48 441 in 2002 en een heffingskorting van 1,3%. Deze heffingskorting wordt opgeheven voor de groenbeleggingsfondsen. De leden van de fractie van de PvdA vinden deze wijziging onbegrijpelijk. Het milieu en de economie hebben baat bij deze regeling, wat ook uit een recent rapport van KPMG en CE blijkt. Iedere euro die de overheid sinds 1995, het begin van de regeling, investeerde in de fiscale Groenregeling leverde 40 euro op aan investeringen in groene projecten. Daarom steunen de leden van de fractie van de PvdA deze regeling, ook omdat de regeling duurzame ondernemerschap stimuleert, zonder afhankelijkheid op specifieke subsidies. Is het kabinet niet van mening dat deze voorgenomen fiscale inkrimping tot het afbouwen van de groen fondsen leidt?

De leden van de PvdA-fractie zijn teleurgesteld dat de regering een zo stimulerende regeling voor het starten van een eigen onderneming als de heffingskorting voor directe beleggingen in durfkapitaal («de tante Agaathregeling») afschaft. Deze leden spreken de angst uit dat de voorgenomen maatregel negatieve gevolgen zal hebben voor de financierbaarheid van startende en jonge ondernemingen in Nederland. De afschaffing van de extra heffingkorting zal worden verdisconteerd in een hogere rentevergoeding. Dit verslechtert de rentabiliteit van de onderneming van de starter. Zij wijzen er op dat de meeste banken sinds het bekend worden van de maatregel de uitgifte aan particulieren van bankbrieven en aandelen in Agaathfondsen met onmiddellijke ingang hebben gestaakt. In de context van de desastreuze ontwikkeling die de markt voor financiering van beginnende ondernemingen – de venture capital markt – de afgelopen 18 maanden heeft doorgemaakt, zijn deze leden bang dat de financiering van jonge bedrijven problematisch zal worden.

Deze leden merken op dat de durfkapitaalregeling twee varianten kent, een particuliere en een bancaire (fonds) variant. Deze leden hechten vooral aan de particuliere variant. Ten aanzien van de bancaire (fonds) variant willen zij graag weten hoe vaak het voorkomt dat banken als voorwaarde voor financiering van startende ondernemingen de voorwaarde van hypothecaire zekerheid stellen. Deze leden merken op dat de groep waar het om gaat vaak niet in staat zal zijn bancaire zekerheden te verschaffen. Dat was immers nu precies de reden om de toenmalige tante Agaath regeling in het leven te roepen. Zij constateren tevens dat in deze gevallen de banken de particulieren volledige terugbetaling van de inleg garanderen.

In de particuliere variant waarin een tante (tante Agaath) inderdaad bereid is te investeren in een bedrijf van een jonge neef of nicht. De leden van de PvdA willen graag van de regering horen welke inhoudelijke bezwaren zij heeft tegen deze vorm van familie-ondersteuning en bevordering van economische productiviteit. Ook willen zij graag weten wat de kosten zouden zijn als de voorgenomen afschaffing van de heffingskorting beperkt zou worden tot de bancaire (fonds) variant, en de heffingskorting dus in tact zou blijven voor particulieren die rechtstreeks investeren in

startende ondernemingen. Immers, anders dan bij de bancaire variant hebben deze particulieren geen garantie op volledige terugbetaling van de inleg.
Deze leden willen ook graag een reactie van de regering op het alternatief om de heffingskorting te beperken tot die situaties waarin ook daadwerkelijk sprake is van nieuwe ondernemingsactiviteiten. Deze leden constateren dat de huidige durfkapitaalregeling ook kan worden aangewend ten behoeve van ondernemers die een bestaande onderneming overnemen. Te denken valt aan die ondernemers die vanwege de naderende pensionering de onderneming verkopen aan een opvolgend familielid of een externe derde. De overnemende partij kan dan worden aangemerkt als startende ondernemer, ofschoon er eerder sprake is van voortzetting van bestaande ondernemingsactiviteiten, dan van het starten van nieuwe ondernemingsactiviteiten. In deze situatie zet de overnemende partij een onderneming voort die vaak al enkele decennia bestaat. De financieringsthematiek is dan ook van een geheel andere aard.
De leden van de PvdA-fractie willen graag weten wat de budgettaire consequenties zijn van het beperken van de afschaffing van de heffingskorting voor startende ondernemers waar feitelijk sprake is van voortzetting van bestaande ondernemingsactiviteiten. De vrijstelling van de heffingskorting zou dan blijven bestaan voor leningen aan startende ondernemers waar ook daadwerkelijk sprake is van nieuwe ondernemingsactiviteiten. Voor het bepalen daarvan kan aansluiting worden gezocht bij de huidige termijn van maximaal 8 jaar waarin de startende ondernemer als starter wordt beschouwd. Als de ondernemingsactiviteit langer dan 8 jaar bestaat dan is er geen sprake meer van een starter.
Deze leden willen ook graag weten of de regering bereid tot een ruimhartige overgangsregeling, zeker met betrekking tot de reeds op september 2002 bestaande geldleningsovereenkomsten?
Tot slot willen de leden van de PvdA-fractie graag een reactie op het pleidooi van VNO-NCW het ondernemerschap in achterstandswijken te stimuleren. Wat vindt de regering van de suggestie van VNO-NCW om in gezamenlijk overleg tussen overheid en bedrijfsleven te bezien op welke wijze binnen een integrale aanpak van stedelijke herstructurering ook het ondernemen in deze (vernieuwde) stadswijken kan worden bevorderd. Welke mogelijkheden ziet zij hierbij voor fiscale stimulering?

De leden van de fractie van GroenLinks hebben grote moeite met het afschaffen van de heffingskorting maatschappelijke beleggingen. Dit is één van de belangrijkste maatregelen waarin de overheid haar onbetrouwbaarheid laat zien. Zonder de mede door haarzelf uitgezette (sterk positief uitgevallen) evaluatie af te wachten, wordt de fiscale subsidiëring verminderd. Wij willen hier prof. Stevens aanhalen die meent dat er geen zorgvuldige afweging tussen maatschappelijk en financieel rendement is gemaakt. Dat bij het ontbreken van een ordentelijke overgangsregeling het vertrouwen dat de overheid een voorspelbare en betrouwbare factor is, schade oploopt. Hij concludeert dat er geen reden is om opgewekte verwachtingen zo rigoureus en onverschillig te negeren. Het langzaam gegroeide kasplantje van de maatschappelijke beleggingen wordt door dit kabinet met één domme pennestreek verpletterd. De leden van de GroenLinks-fractie spreken de hoop en verwachting uit dat de Kamer dit zeer controversiële en ook vanuit budgettaire overwegingen niet urgente maatregel van het kabinet zal herzien.

De leden van de SP-fractie zouden graag een reactie krijgen op het rapport van het Centrum Energiebesparing en KPMG dat de afschaffing van groen beleggen de overheid uiteindelijk 51 miljoen kost ten opzichte van de 31 miljoen die het kost.

De leden van de D66-fractie hebben al tijdens de Algemene Politieke Beschouwingen en bij het begrotingsonderzoek Financiën aangegeven zich niet te kunnen vinden in de voorgestelde beperking van de fiscale faciliëring van diverse maatschappelijk gewenste beleggingsvormen. Het feit dat niet alleen in Box III maar ook in Box I voorzieningen zijn getroffen heeft te maken met het beperkte rendement dat voortvloeit uit het groen beleggen, cultureel beleggen en beleggen in durfkapitaal. Kan het kabinet duidelijk maken waarom het denkt dat die beleggingsvormen kunnen overleven als de helft van de regeling verdwijnt? Is er een relatie met de huidige beurskoersen? Zo ja, getuigt dat niet van te veel kortetermijndenken? Hoe rijmt het kabinet een maatregel als deze met het zo graag gepredikte beroep op betrouwbaarheid van de overheid? Hoe denkt het kabinet de Nederlandse economie te stimuleren als zo gemakkelijk de mogelijkheid van financiële steun aan beginnende ondernemers naar het vuilnisvat wordt verwezen, zo vragen de leden van de D66-fractie? En is het niet eens expliciet noemen, maar wel om zeep helpen van de regeling cultureel beleggen exemplarisch voor de aandacht die dit kabinet heeft voor cultuur in onze samenleving?

De leden van de fractie van de ChristenUnie verzoeken de regering inzicht te bieden in de gevolgen van het voornemen maatschappelijke beleggingen minder te faciliteren voor de waarde van de betreffende fondsen. Wil de regering ingaan op de vraag in welke mate de geraamde opbrengsten opwegen tegen het maatschappelijk belang van deze beleggingsvormen?
Afschaffing van heffingskorting voor Agaathregelingen zullen van negatieve invloed zijn op het risicodragend vermogen en daarmee de continuïteit van de startende onderneming. De leden van de fractie van de ChristenUnie vragen op basis van welke overwegingen de regering verwacht dat de hiermee ingeboekte besparing zal opwegen tegen het belang van succesvolle startende ondernemers. Daarnaast vragen genoemde leden waarom de regering in deze niet heeft gekozen voor een overgangsregime?

Vrijstelling overdrachtsbelasting woningcorporaties

Onlangs is geconstateerd dat de vrijstelling voor woningcorporaties in de overdrachtsbelasting een concurrentievoordeel oplevert ten opzichte van reguliere marktpartijen. De leden van de CDA-fractie zijn niet verbaasd over deze conclusie, maar over de gevolgen die de wetgever hieraan ontleent. Was het destijds niet een bewuste keuze van de wetgever om de woningcorporaties dit concurrentievoordeel te geven? De vraag rijst bij deze leden of deze reden thans is komen te vervallen? Zij verzoeken de regering hierop te reageren.
Het is deze leden bekend dat woningbouwcorporaties ook onroerende zaken aan elkaar verkopen in het kader van de opbouw en beheer van een evenwichtige portefeuille. Is het de bedoeling dat ook in deze onderlinge overdrachten in ieder geval één keer overdrachtsbelasting betaald moet worden?

In een brief van 18 februari 2002 (Kamerstuk 24 036, nr. 247) wordt een nader onderzoek aangekondigd naar het geheel aan belemmeringen van en maatregelen voor het stimuleren van herstructurering in aandachtswijken, aldus de leden van de VVD-fractie. Mocht blijken dat ook fiscale belemmeringen relevant zijn dan zal nader worden bezien of randvoorwaarden binnen randvoorwaarden, zoals het gelijke speelveld en budgettaire inpasbaarheid mogelijk zijn. Zijn er inmiddels al onderzoeksresultaten bekend?

Is het mogelijk om de overdrachtsbelasting in speciaal daarvoor aangewezen herstructureringsgebieden af te schaffen? Wat kost een dergelijke maatregel?
De regering probeert met deze maatregel te komen tot een gelijke fiscale behandeling van activiteiten die enerzijds door (semi)-overheidsorganen worden ondernomen en anderzijds door private ondernemingen. Is de regering voornemens ook op andere beleidsterreinen tot een gelijke fiscale behandeling te komen? Kan de regering hiertoe ook generieke maatregelen nemen in plaats van maatregelen specifiek gericht op een type organisatie?
Hoe staat het met het heffen van VPB bij woningcorporaties? Is dit al ingevoerd, zo nee, wanner zal dat gebeuren, zo vragen de leden van de fractie van de VVD.

De leden van de fractie van de PvdA willen ten aanzien van het afschaffen van de vrijstelling overdrachtsbelasting van woningbouwcorporaties weten op welke wijze hierbij een onderscheid wordt aangebracht tussen commerciële en sociale doelstellingen van de corporaties. Deze leden hebben geen bezwaar tegen het afschaffen van de vrijstellen voor zover het om commerciële activiteiten gaat. Zij zijn echter van mening dat de vrijstelling moet blijven bestaan voor zover het om een sociale doelstelling van corporaties gaat. Hoe worden de twee soorten activiteiten thans onderscheiden?
De leden van de PvdA-fractie willen graag weten wat de stand van zaken is van het nader onderzoek naar belemmeringen en maatregelen voor het stimuleren van herstructurering in aandachtswijken. Waar richt het nader onderzoek zich precies op?

De leden van de D66-fractie hebben in het verleden gewezen op de dubbele heffing in de sfeer van overdrachtbelasting voor woningcorporaties. Zij zijn dan ook tevreden met de voorgestelde wijziging in het belastingplan.

In dit belastingplan wordt voorgesteld de vrijstelling van de overdrachtbelasting voor woningcorporaties te laten vervallen. Deze maatregel betreft een beperkte groep. De leden van de fractie van de ChristenUnie hebben in het verleden al eerder aangegeven een algehele bezinning over de grondslag van deze heffing noodzakelijk te vinden. Zij pleiten voor een verlaging van de overdrachtbelasting voor particuliere woningen in plaats van de door de regering voorgestelde afschaffing van de onroerend zaak belasting. Deze leden vragen of de regering het eveneens noodzakelijk acht in de nabije toekomst een principiële discussie te voeren over de grondslag van de heffing van overdrachtbelasting.

Willekeurige afschrijving gebouwen aangewezen gebieden

De leden van de VVD-fractie vragen of kan worden aangegeven wat het effect van deze maatregelen is op het investeringsklimaat van de in het kader van deze regeling specifiek aangewezen gemeenten? Hoe verhoudt deze maatregel zich met de zogenaamde Langman-afspraken?

Waarop baseert het kabinet de stelling name dat genoemde subsidieregelingen veel gerichter zijn dan de willekeurige afschrijving, zo vragen de leden van de PvdA-fractie. Kan het antwoord worden toegelicht op basis van de gemaakte evaluaties zoals door die voormalig staatssecretaris Vermeend zijn gepleegd?
Is het kabinet bereid inzicht te geven in de cumulatieve effecten van het schrappen van gemaakte afspraken in het kader van het zgn. Langman akkoord? Kan daarbij betrokken worden de gevolgen van de mogelijke afschaffing van o.a. de steun aan de scheepsbouw. Vooral denken deze

leden hierbij ook aan de voorgestelde maatregelen om kansarmen op de arbeidsmarkt te verslechteren door de afschaffing van SPAK, enz, afschaffing I/D en Melkertbanen enz. Deze opmerking maken de leden van de PvdA-fractie ook tegen de achtergrond van het gegeven dat Noord Nederland over relatief veel uitkeringsgerechtigden «beschikt». Het kabinet deelt toch de visie dat juist ook verbetering van deze groep arbeidsmarkt kansarmen bijdraagt aan de zo noodzakelijke economische structuurversterking in Noord Nederland?
Op welke wijze is nu gegarandeerd dat gemaakte afspraken met Noord Nederland over het inlopen van de achterstanden in 2006 en 2010 worden gerealiseerd? Is «vereenvoudiging» een doel op zich? Welke mogelijkheden tot vereenvoudiging zijn er waarbij de gemaakte afspraken over het inhalen van achterstanden niet in gevaar komen?
Met verwondering hebben de leden van de PvdA-fractie gelezen dat gebruik had moeten worden gemaakt van de bevoegdheid tot het aanwijzen van «kansenzones». Op welke bevoegdheid van wie wordt gedoeld? Is het niet zo dat de hier bedoelde «kansenzones« vastgelegd zijn in de zgn. steunkaart van de Europese Commissie?

De leden van de D66-fractie vinden het jammer dat de willekeurige afschrijving aangewezen gebieden komt te vervallen. Deze leden begrijpen ook niet goed de redenering achter de afschaffing. Volgens de regering zou het «efficiënter zijn om naast subsidies niet ook in de fiscale sfeer de regeling voort te laten bestaan». Waarom is handhaving van de fiscale regeling minder efficiënt? Een subsidieaanvraag gaat daarnaast gepaard met grotere administratieve lasten. Bedrijven zijn ook gewend om hun belastingformulier in te vullen. Een fiscale regeling is daarom meer vertrouwd voor de ondernemer en zeker ook kleinschalig. Wil het kabinet daarop reageren?

Kan aangeven worden in welke mate afschaffing van deze regeling leidt tot een afname van de exploratie- en ontwikkelingsinspanning op het Continentaal Plat, zo vragen de leden van de VVD-fractie. In hoeverre worden de Nederlandse gasbaten door deze maatregel negatief beïnvloed?
In welke mate wordt het zogenoemde kleineveldenbeleid, een der speerpunten van het Nederlandse energiebeleid, door dit voorstel doorkruist? Wat zijn de verwachte neveneffecten van de afschaffing (bijv. bij de toeleverindustrie), wat verwacht de olie- en gasindustrie in Nederland (NOGEPA) van deze maatregel en wat verwacht de regering dat het effect is op het beleid van de minister van Economische Zaken ten aanzien van nog te ontwikkelen kleine velden en het depletiebeleid van de reeds in productie genomen velden?

De leden van de fractie van de PvdA vragen een reactie van de regering op de brief van NOGEPA van 1 oktober 2002.

De leden van de fractie van D66 maken zich zorgen over de aantasting van het mijnbouwklimaat als gevolg van het afschaffen van de willekeurige afschrijving continentaal plat. Het winnen van olie en gas gaat gepaard met grote investeringen. Willekeurige afschrijving zorgt voor flexibiliteit. Dit is met name van belang voor het exploiteren van kleine velden, die een groter exploitatierisico met zich meebrengen. Daarbij is het regeringsbeleid juist gericht op het exploiteren van kleine marginale gasvelden. Hoe verhoudt de afschaffing van de willekeurige afschrijving continentaal plat zich met het streven naar een goed en stabiel investeringsklimaat voor de mijnbouw en in het bijzonder het kleine veldenbeleid? Wat zijn de te verwachte effecten op dit klimaat? Graag de reactie van de regering.

Willekeurige afschrijving immateriële activa

De leden van de PvdA-fractie maken bezwaar tegen het afschaffen van de willekeurige afschrijving van goodwill. Hierdoor worden arbeidsintensieve ondernemingen minder aantrekkelijk gemaakt. Wat is de reactie van de regering om de willekeurige afschrijving op goodwill te handhaven?

Afschrijvingssystematiek onroerende zaken

De leden van de CDA-fractie hebben met grote vraagtekens kennisgenomen van het voorstel om afschrijving op vastgoed dat ter belegging wordt aangehouden niet langer toe te staan.
In de eerste plaats wijzen de leden van de CDA-fractie op het commentaar van de Orde. De Orde wijst erop dat beleggingsvastgoed straks fiscaal anders wordt behandeld dan vastgoed dat niet als belegging wordt aangehouden. De eigenaar/gebruiker mag straks wel afschrijven op onroerende zaken, maar de eigenaar/belegger niet. De Orde mist hier een goede motivering voor. Ook bij de leden van de CDA-fractie rijst de vraag of het feit dat de eigenaar gebruiker of belegger is, voor het afschrijvingsvraagstuk wel van belang is. Graag een reactie.
De leden van de CDA-fractie zien graag eveneens een reactie tegemoet op hetgeen Leo Stevens in zijn jaarlijkse «Fiscale beleidsnotities»[1] beschrijft aangaande de afschrijvingssystematiek op onroerende zaken. Hij spreekt hier van «een te casuïstisch peuteren aan goed-koopmansgebruik» en is bang dat «de regeling zal leiden tot allerlei anti-misbruikbepalingen wanneer er een eigendomssplitsing gaat plaatsvinden tussen grond en opstallen». Ook J. Hoogendoorn wijst hier in zijn proefschrift «Fiscale winstbepaling en vennootschappelijke jaarrekening» op.
Tot slot vragen de leden van de CDA-fractie zich af hoe deze maatregel zich verhoudt tot de Europese context. Kan een overzicht worden gegeven van de fiscale behandeling van de afschrijving op vastgoed van beleggers in de Europese Unie? Deze vraag is van belang omdat de herziening van het afschrijvingsbeleid Nederland op een eiland binnen de Europese Unie zou kunnen plaatsen. Is nog overwogen om het Britse systeem (Recapture of Depreciation) over te nemen? Hierbij wordt het in het verleden afgeschreven bedrag in de belastingheffing betrokken. Voor het overige deel van de boekwinst wordt een herinvesteringsreserve gevormd. Graag een reactie.
Tenslotte wordt ook nog voorgesteld om als beleggingen aan te merken de onroerende zaken die bestemd zijn om direct of indirect hoofdzakelijk ter beschikking zijn gesteld aan niet verbonden personen of lichamen. De leden van de CDA-fractie zien dit als een nieuwe uitbreiding van de gewraakte terbeschikkingstellingsregeling. Genoemde leden zijn met de Raad van State van mening dat deze uitbreiding over zijn doel heen schiet. Er is geen reden om de afschrijvingsmogelijkheden te beperken indien de eigen bedrijfsuitoefening van de ondernemer noodzakelijkerwijze met zich meebrengt dat onroerende zaken aan derden ter beschikking worden gesteld. Daarnaast zal deze maatregel ook onbedoeld gevolgen hebben voor ouders die in het kader van de bedrijfsoverdracht het onroerend goed nog aan de kinderen ter beschikking stellen. Genoemde leden zijn van mening dat dit niet de bedoeling kan zijn van deze regeling.
Vervolgens wijzen genoemde leden in dit verband specifiek op de utiliteitssector, zoals kabelbedrijven en energiebedrijven. Zo is het in de kabelbedrijfstak gebruikelijk om voor langere termijn een gedeelte van de eigen infrastructuur aan andere kabelbedrijven ter beschikking te stellen en vice-versa, om op deze wijze relatief snel en eenvoudig een Europees netwerk op te bouwen. Nog afgezien van de vraag of in dit soort gevallen

[1] Prof.dr. L. G. M. Stevens, Fiscale Beleidsnotities 2003, WFR 2002/6497, blz. 1327.

van een onroerende zaak kan worden gesproken, is naar de mening van deze leden sprake van een normale bedrijfsmatige exploitatie. Graag een reactie.

De leden van de LPF-fractie merken in het algemeen op dat dit voorstel een ongelijk effect tussen voor vennootschapsbelasting belaste en onbelaste vastgoedbeleggers veroorzaakt, hetgeen hun onderlinge concurrentiepositie zou kunnen verstoren. Daarnaast zou deze belastingmaatregel een extra financiële drempel kunnen opwerpen voor het bedrijfsleven voor het extern financieren van een bedrijfspand, hetgeen gevolgen kan hebben voor de beschikbaarheid van financiële middelen van bedrijven voor de bedrijfsvoering. Afgevraagd kan worden of verhuur binnen concern met dit voorstel daadwerkelijk uitgezonderd is van het verbod op afschrijving. Zal Nederland met deze regelgeving in Europees verband een uitzondering gaan vormen?

Hetgeen de regering met het wetsvoorstel beoogt te bestrijden, is dat bij beleggingen in onroerende zaken de fiscale afrekening in feite zeer lang kan worden uitgesteld. De leden van de VVD-fractie vragen zich af of dat probleem wel zozeer is gelegen in de fiscale afschrijving, maar in het gegeven dat de (gehele) vervreemdingswinst in een herinvesteringreserve kan worden ondergebracht en vervolgens kan worden aangewend voor een investering in een nieuwe onroerende zaak. Afschrijving op de onroerende zaak leidt bedrijfseconomisch tot de meest juiste bepaling van de te belasten jaarwinst.
De leden van de VVD-fractie vragen zich af of het fiscale probleem dat de regering onderkent, kan worden opgelost door de te belasten realisatiewinst (bij verkoop onroerende zaak) te bepalen op het verschil tussen die winst en de afschrijving op de oorspronkelijke kostprijs (eventueel ook nog verminderd met een inflatiecorrectie). Aldus wordt alleen de gerealiseerde meerwaarde boven de historische investering in de onroerende zaak belast en kan een onbelaste doorschuiving naar een nieuw pand toepassing vinden voor het inmiddels afgeschreven bedrag.
Artikel 3.54 (herinvesteringreserve) Wet inkomstenbelasting 2001 zou kunnen worden aangepast om dit alternatief in te vullen. Kan de regering een oordeel geven over deze suggestie zowel vanuit wetstechnisch oogpunt, als vanuit een opbrengstoogpunt?
In hoeverre acht de regering het principieel juist beleggingsvastgoed anders te behandelen dan vastgoed dat niet als belegging wordt aangehouden? Hoe kan gerechtvaardigd worden dat een eigenaar/gebruiker wel mag afschrijven op onroerende goederen en een eigenaar/belegger niet?
In hoeverre is het de bedoeling van de wetgever dat door de fiscaal verschillende behandeling van beleggingsvastgoed en een onroerende zaak fiscale motieven in plaats van bedrijfseconomische gaan meespelen bij de bepaling van de keuze om tot huur dan wel koop van een bedrijfspand over te gaan?
In hoeverre is gelijkstelling met de waardering van effecten juist daar er bij effecten geen sprake is van een waardedaling door tijdsverloop?
Sorteert de maatregel niet een ongelijk effect tussen verschillende groepen van beleggers in onroerende zaken. De vpb-plichtige beleggers worden door deze maatregel getroffen terwijl pensioenfondsen en woningcorporaties die vrijgesteld zijn van vpb een concurrentievoordeel zullen verkrijgen.
In hoeverre tast deze maatregel de rechtszekerheid van beleggers en ondernemers aan? Beleggers en investeerders werken met een tijdshorizon van zeg 10 jaar. Indien afschrijven niet meer mogelijk is heeft dat effect op het te behalen rendement en kan het zijn dat bepaalde investeringen niet meer rendabel zijn.
In hoeverre acht de regering het rechtvaardig dat beleggers met aandelen in onroerendgoedfonds van de ene op andere dag de aantrekkelijkheid

van hun fonds zien dalen? Overweegt de regering, mede vanuit het oogpunt van rechtszekerheid bezien, te komen met een overgangsregeling?
Heeft de regering bij de afweging om deze maatregel te nemen zich rekenschap gegeven van:

- De invloed van de maatregel op de toch al teruglopende zakelijk onroerend goed markt.
- Het feit dat verandering in de cashflow van diverse bellegers kan leiden tot noodgedwongen verkoop van onroerende zaken met als gevolg een instorting van de zakelijk onroerendgoedmarkt.
- De dalende aantrekkelijkheid van beleggers om op de Nederlandse markt te opereren met als gevolg een mogelijke daling van de opbrengsten uit hoofde van de overdrachtsbelasting.
- Het effect op de huurprijzen. Huurders zullen minder afnemen of prijzen verhogen.
- De kans dat door de dalende aantrekkelijkheid van investeren in vastgoed de vraag naar nieuwbouw zal dalen.
- De mate waarin ondernemingen worden getroffen die hun product mede via verhuurd onroerend goed exploiteren (franchise.)

Kan het kabinet puntsgewijs een reactie geven op deze overwegingen?
Kent de regering het voorbeeld in Noorwegen, waarbij een soortgelijke maatregel tot zeer veel problemen heeft geleid? Graag ook een reactie op dat voorbeeld.
Kan de regering een schatting geven van het bedrag aan afwaarderingverlies waartoe deze maatregel kan leiden? De leden van de VVD-fractie vragen zich af in hoeverre dat afwaarderingverlies kan leiden tot druk op de begroting daar via carry back de afwaarderingverliezen mogelijk zullen worden verrekend.
Kan de regering een reactie geven op de twee vragen van De Nederlandse Orde van Belastingadviseurs (NOB) in de brief van 10 oktober jl. zoals geformuleerd in paragraaf 2.2 van de brief?
Kan de regering een reactie geven op de stelling van het NOB dat de regeling in strijd is met de algemene beginselen van goed koopmansgebruik?
Kan de regering een reactie geven op de suggestie van het NOB om maatregelen te treffen met betrekking tot de doorstootverplichting?
Is voor Nederland het Britse systeem (Recapture of Depreciation) te overwegen waarbij het in het verleden afgeschreven bedrag in de belastingheffing wordt betrokken en voor het overige deel van de boekwinst een herinvesteringreserve wordt gevormd?
Als deze maatregel niet doorgaat is daar een bedrag van € 70 mln. mee gemoeid. Dat is een ander bedrag dan in het rapport Van Rooij is genoemd. Hoe kan dat, zo vragen de leden van de VVD-fractie.
In de memorie van toelichting wordt gewezen op de Commissie Van Rooij die de begrenzing van de afschrijving op beleggingsonroerende zaken ook al heeft voorgesteld. De commissie heeft als groot nadeel van deze variant genoemd dat de ons omringende landen wel afschrijven (paragraaf 5.9 rapport Van Rooy). Kan de regering hierop een reactie geven? Welke afschrijvingspercentages hanteren de andere EU-landen? In welke mate verslechtert deze maatregel die leidt tot hogere lasten voor het Nederlands bedrijfsleven het fiscale vestigingsklimaat?
Van Rooij noemt tevens als nadeel dat de administratieve lasten zullen gaan stijgen. De regering denkt juist dat de administratieve lasten niet zullen stijgen doch dat deze zelfs zouden kunnen dalen. Hoe vallen deze twee meningen met elkaar te rijmen?
Als laatste nadeel noemt Van Rooij dat deze maatregel ertoe kan leiden dat de huur van een bedrijfspand hoger wordt dan de kosten van een bedrijfspand in eigendom. Ten aanzien van dit genoemde nadeel wordt niets opgemerkt in de toelichting. De leden van de VVD-fractie zouden graag een reactie van de regering zien op dit punt.

De Commissie van Rooy wilde deze maatregel gebruiken om een verlaging van de Vpb te financieren. Waarom heeft het kabinet de Vpb niet verlaagd?
Tenslotte vragen de leden van de VVD-fractie in hoeverre de redenering juist is dat deze maatregel uiteindelijk een gering effect heeft op het vermogen van de beleggers en dat er vooral sprake is van een cashflow-probleem? De afschrijving vervalt maar daar staat tegenover dat er uiteindelijk na verkoop minder belasting hoeft te worden afgedragen over de winst.

De leden van de D66-fractie zijn nog niet overtuigd van het voorstel voor het begrenzen van afschrijvingen op onroerende zaken. Het is een belangrijke wijziging om onroerende zaken die als een belegging worden aangehouden, fiscaal te behandelen als effecten en andere beleggingen. Deze wijziging lijkt ingegeven om een aantal praktische problemen op te lossen. Hoe wordt in het buitenland met deze problematiek omgegaan? Waarom is gekozen voor deze oplossing en niet bijvoorbeeld voor het gebruik van afschrijvingstabellen? Hoe is men voornemens vast te stellen, dat een onroerende zaak voor een belegging wordt aangehouden of niet?

De leden van de fractie van de ChristenUnie zijn enigszins verbaasd over het voorstel tot afschaffing van de afschrijvingsfaciliteit voor beleggingsonroerend goed, dat zij redelijk rigoureus en verstrekkend vinden voor de vastgoedmarkten. Zij vragen zich af of het probleem dat zich voordoet, namelijk de bepaling van de restwaarde en gebruiksduur, in verhouding staat tot de oplossing die wordt voorgesteld. Zoals het de regering zeker bekend zal zijn, is vanuit het veld erg kritisch en afwijzend gereageerd op het voorstel. Deze leden hebben begrepen dat, ondanks verzoeken hiervoor, de relevante organisaties niet inhoudelijk betrokken zijn geweest bij de discussie over deze onverwachte en ingrijpende wijziging. Waarom heeft de regering niet de tijd genomen om vooraf in overleg te gaan met de betrokken partijen waardoor de door hen gesignaleerde negatieve effecten van de voorgestelde maatregel konden worden onderzocht en meegenomen?
Ten aanzien van de mogelijke negatieve gevolgen van het wetsvoorstel wijzen de leden van de fractie van de ChristenUnie op het feit dat Nederland op het punt van de afschrijving op vastgoed kiest voor een afwijkende benadering binnen Europa, hetgeen nadelig kan zijn voor een internationaal georiënteerde sector. Ook dit kabinet heeft aangegeven groot belang te hechten aan het behoud van de aantrekkelijkheid van Nederland als vestigingsklimaat in vergelijking met andere Europese landen. Hoe ziet de regering in dit licht de uitwerking van het onderhavige voorstel voor de concurrentiepositie van Nederland in Europa? De leden van de fractie van de ChristenUnie wijzen in dit verband op de door hen eerder genoemde opmerkingen wat betreft consistent overheidsbeleid, hetgeen van groot belang is voor investeringen op lange termijn, en een gunstig Nederlands investeringsklimaat.
Een zeker zo belangrijk punt vinden de leden van de fractie van de ChristenUnie de vraag welke risico's het voorstel kan hebben ten aanzien van de ontwikkeling van de Nederlandse economie, zeker gezien de situatie waarin de economie zich op dit moment bevindt. Heeft de regering inzicht in de mogelijke gevolgen van de betreffende belastingmaatregel voor de economische groei in het algemeen en de vastgoedmarkten in het bijzonder?
Zowel de Orde van Belastingadviseurs, de IVBN (Vereniging van Institutionele Beleggers in Vastgoed) als de NEPRON (Vereniging van Nederlandse Projectontwikkelingmaatschappijen) gaan uitgebreid in op meerdere negatieve effecten van het wetsvoorstel. Gezien de omvang, vragen de leden van de fractie van de ChristenUnie kortheidshalve naar een reactie op de betreffende commentaren.

Feestdagenregeling

De leden van de VVD-fractie zouden graag willen weten welk bedrag aan giften en geschenken jaarlijks belastingvrij wordt geschonken. Kan hierbij tevens aangeven worden welk bedrag naar schatting wordt geschonken in contanten en welk deel in geschenken zoals b.v. kerstpakketten. Kan de regering een indicatie geven van de hoogte van het omzetverlies dat zal optreden bij bedrijven die gespecialiseerd in de verkoop van kerstpakketten?
In hoeverre is het argument dat deze regeling gepaard gaat met hoge administratieve lasten valide als bij de parlementaire behandeling van deze wet in 1993 is aangeven dat het een eenvoudige regeling is die nauwelijks administratieve lasten met zich meebrengt?
Als de werkgever toch een kerstcadeau wil verstrekken kan dit via een eindheffing in de loonbelasting, zo zegt de regering. Tegen welk tarief kan dat, en is daarmee het wegvallen van de feestdagenregeling gecompenseerd?
Kan het kabinet een reactie geven op de vraag van VNO/NCW dat werkgevers per 1 januari 2003 met een nieuwe administratieve last worden geconfronteerd terwijl het beleid er juist op gericht is administratieve lasten te reduceren?

De leden van de fractie van de PvdA stellen vraagtekens bij het afschaffen van de feestdagenregeling. Zij willen graag een nadere aanduiding van de begrippen «veelvuldig», «vaak» en «een vrij algemeen toegepaste norm» in het kader van de opmerking dat het om bedongen afspraken gaat en een toegepaste vorm van goedkoop loon. Deze leden zijn van mening dat de regering beter dient te beargumenteren aan de hand van concrete cijfers dat de regeling niet voldoet aan de oorspronkelijk bedoeling van de regeling.
Deze leden willen erop wijzen dat niet iedere werknemer recht heeft op een dertiende maand. Voor werkgevers die geen dertiende maand kunnen uitkeren blijft deze feestdagenregeling dus heel belangrijk ter bevordering van een goed arbeidsklimaat. Dat geldt temeer omdat ook al bij de invoering van het spaarloon jubilea-uitkeringen zijn ingeleverd door de werkgever.
Wat is de reactie van de regering om de feestdagenregeling te behouden voor werkgevers die geen dertiende maand kunnen uitkeren? Blijft het mogelijk een kerstpakket tot een bepaald bedrag te schenken? Welke grenzen gelden voor het regime van eindheffing dat wel blijft bestaan?
De leden van de fractie van de PvdA voelen zich in hun bezwaren gesterkt door de brief van VNO-NCW, die zeggen het argument van de hoge administratieve lasten voor werkgevers niet te begrijpen. Immers, in een eerdere notitie die door de vorige staatssecretaris in april 2002 naar de Tweede Kamer is gezonden, wordt de geschenkenregeling met geen enkel woord aangeroerd. VNO-NCW vraagt zich – terecht – af hoe dit argument zich verhoudt tot de uitspraak van de toenmalige staatssecretaris van Financiën tijdens de parlementaire behandeling in 1993 van het wetsvoorstel Vermeend/Vreugdenhil (werknemersspaarregelingen) dat «de praktijk leert dat met name in het midden- en kleinbedrijf deze regeling zeer wordt gewaardeerd. Het is een eenvoudige regeling die nauwelijks administratieve lasten met zich meebrengt.»

De leden van de SP-fractie vragen wat de administratieve kosten van het belasten van kerstpakketten zijn en wat is de budgettaire opbrengst?

De leden van de D66-fractie vinden het niet getuigen van begrip voor de arbeidsverhoudingen als zelfs dit soort voorzieningen, louter om budgettaire redenen, worden afgeschaft. De leden van deze fractie vragen het kabinet dit nog eens toe te lichten.

Scholingsaftrek en afdrachtvermindering scholing

Kan het kabinet een reactie geven op de suggestie van VNO/NCW om het voorstel van de RWI om EVC-procedures onderdeel te laten zijn van de scholingsaftrek in een maatregel om te zetten, zo vragen de leden van de VVD-fractie. Uit het onderzoek waarop deze maatregel is gebaseerd blijkt dat de onderzoekers geen aandacht hebben besteed aan zelfstandigen. In hoeverre acht de regering het wenselijk deze regeling met het oog op de instandhouding van de vakbekwaamheid van zelfstandigen zoals adviseurs wenselijk de regeling in stand te houden?

De leden van de fractie van de PvdA zijn teleurgesteld over het afschaffen van de afdrachtvermindering scholing ouderen. Deze leden begrijpen niet goed hoe de regering dit rijmt met het voornemen de arbeidsparticipatie van ouderen te stimuleren. Aan de ene stelt de regering een sollicitatieplicht in voor mensen van 57,5 en ouder, maar aan de andere kant worden de mogelijkheden om scholing aan oudere werknemers te stimuleren afgeschaft. Deze leden zijn nog niet overtuigd van de gegevens uit de evaluatie. Zij denken dat met de aangekondigde maatregelen van het kabinet, zoals de sollicitatieplicht, alsmede door de slechtere economische vooruitzichten, een extra stimulans voor ondernemers om scholing voor oudere werknemers te organiseren, nuttig kan zijn. Zij pleiten er ook voor EVC-procedures onderdeel te laten zijn van de scholingsaftrek. Het kabinet heeft eerder positief gereageerd op het RWI-voorstel om EVC-assessment in meer sectoren en op grotere schaal toe te passen. Wat zijn deze uitspraken waard als ze vervolgens niet in beleid omgezet worden, zo vragen de leden. Zij verzoeken de regering dan ook dit standpunt alsnog in een maatregel in dit belastingplan om te zetten.
Kan de regering beter beargumenteren waarom zij denkt dat afschaffen van de maatregel «waarschijnlijk» geen negatieve gevolgen zal hebben op het beleid de arbeidsparticipatie van ouderen te stimuleren?

De afschaffing van de scholingsaftrek voor ouderen is volgens de leden van de SP-fractie ingegeven uit budgettaire overwegingen. Is het waar dat in de evaluatie van EZ ook naar voren kwam dat het «uitsteleffect» zich in 2001 niet meer voortdeed maar alleen op 1999 betrekking had? (p.109–110 van de studie) Wordt in het rapport niet juist gesproken over een positief effect van 4 tot 16 procent? Hoe kan de afschaffing van deze aftrek worden verenigd met de doelstelling om de arbeidsparticipatie van ouderen te verhogen?

Vooralsnog geeft dit onderdeel de leden van de D66-fractie geen aanleiding tot opmerkingen.

Afdrachtvermindering speur- en ontwikkelingswerk (WBSO)

De leden van de PvdA-fractie zijn er voorstander van dat de WBSO zo breed mogelijk wordt ingezet. Hoewel er weinig technostarters zijn lijkt het afschaffen van de regeling voor technostarters meer op het hanteren van de kaasschaaf dan een onderbouwde keuze. Deze leden verzoeken de regering prioriteiten te stellen en beter te beargumenteren waarom voor de voorgestelde lijn is gekozen.

Tenslotte

Tot slot hebben de leden van de fractie van D66 nog de vraag of er faciliteiten opgenomen zijn in het belastingplan ter bevordering van schenkingen aan culturele instellingen, en zo ja, welke zijn dat?

ADMINISTRATIEVE LASTEN BEDRIJVEN

De leden van de VVD-fractie vragen of het ministerie van Financiën met deze verlaging van de administratieve lasten zijn taakstelling om de administratieve lasten te verlagen heeft gehaald. Wanneer kan de Tweede Kamer verdere maatregelen tegemoet zien om de administratieve lasten te verlagen?

De leden van de fractie van D66 juichen het toe dat bij het opstellen van het belastingplan rekening is gehouden met de administratieve lasten voor bedrijven. Om goed te kunnen vaststellen of de administratiedruk inderdaad afneemt bij de invoer van het belastingplan 2003, stellen deze leden voor het belastingplan door Actal te laten doorrekenen. Is het kabinet bereid dit te doen?

ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING

Artikel I, onderdeel C (artikel 3.29a van de Wet inkomstenbelasting 2001)

In het licht van de rechtszekerheid is een heldere definitie van het begrip «belegging» onontbeerlijk. De hantering van de termen «daaronder mede begrepen» in artikel 3.29a lid 1 en de verwijzing naar artikel 20a, achtste lid in de memorie van toelichting introduceren een ongewenste rechtsonzekerheid in ons fiscale bestel. Kan een nadere toelichting worden gegeven op de vraag wanneer sprake is van een «belegging» (inclusief de ratio van het gebruik van «mede»). Hoe beoordeelt de regering het advies van de Orde van Belastingadviseurs om een significante vermindering van de rechtsonzekerheid voor het Nederlandse bedrijfsleven te bewerkstelligen door te bepalen dat vastgoed dat binnen concern ter beschikking wordt gesteld, nimmer als belegging wordt gehouden, zo vragen de leden van de fractie van het CDA.
De leden van de CDA-fractie vinden de formulering van artikel 3.29a, tweede lid, onderdeel b, niet eenduidig. Beoogd wordt een omschrijving van het begrip «verbonden persoon» te geven. Bij de uitleg van hetgeen onder het begrip «verbonden persoon» moet worden verstaan wordt eveneens de terminologie «een met hem verbonden persoon» gebruikt, zodat in feite een cirkelredenering is ontstaan. Genoemde leden zijn van mening dat de formulering op dit punt moet worden aangepast.
De leden van de CDA-fractie willen graag weten wat in artikel 3.29a, tweede lid, onderdeel c, bedoeld wordt met «passiefposten in verband met toekomstige kosten». Moet dit geïnterpreteerd worden als passiefposten uit de commerciële jaarrekening? In de memorie van toelichting wordt verwezen naar onder andere de onderhoudsvoorzieningen en kostenegalisatiereserves. Bij dergelijke passiefposten is echter geen sprake van toekomstige kosten. Uit de jurisprudentie (onder meer BNB 1998/409, het «Baksteenarrest») kan worden opgemaakt dat het kosten betreft die thuishoren in het jaar zelf of in de aan balansdatum voorafgaande periode ter zake van toekomstige uitgaven. Graag een nadere toelichting.

De leden van de fractie van de LPF merken op dat bij beleggingen in winkels het de vraag is hoe de maatregel uitpakt bij bekende formules als «shop in the shop». De hoofdgebruiker verhuurt dan een deel van zijn onroerend goed onder aan anderen, hetgeen moeilijk als beleggingsvastgoed te karakteriseren valt.
Het komt in de retailsector veelvuldig voor dat een eigenaar-gebruiker meerdere panden in eigen gebruik heeft. Maar om bijvoorbeeld economische redenen een aantal jaren tijdelijk een pand niet zelf in gebruik kan

houden en tijdelijk verhuurt, om het na diep periode weer opnieuw zelf te gaan gebruiken. Hoe wordt in het wetsvoorstel voorzien in een dergelijke situatie en hoe werkt dit uit op de fiscale boekwaarde?
Met betrekking tot een aanmerkelijkbelanghouder die een onroerende zaak aan de eigen vennootschap ter beschikking heeft gesteld, kan deze op de onroerende zaak blijven afschrijven. Uit artikel 3.29a, tweede lid, onderdeel b, onder 2, blijkt dat dit niet geldt voor belastingplichtigen die onder meetrekregeling (artikel 4.10 Wet IB) 2001 vallen. Deze belastingplichtigen krijgen wel te maken met het afschrijvingsverbod. Het gaat hierbij om belastingplichtigen met een aandelenpakket dat niet tot een aanmerkelijk belang behoort, maar die louter vanwegen het feit dat de partner of bepaalde verwanten een aanmerkelijk belang hebben onder het aanmerkelijkbelangregime vallen. Het brengen van deze belastingplichtigen onder het afschrijvingsverbod zou tot inconsistente wetgeving kunnen leiden. Immers, enerzijds worden deze belastingplichtigen als aanmerkelijkbelanghouder aangemerkt (die onder meer wordt geconfronteerd met een progressieve heffing over inkomsten uit een aan de eigen BV ter beschikking gestelde onroerende zaak (de meesleepregeling)) en anderzijds als een onder het afschrijvingsverbod vallende belegger.

In het eerste lid – zo constateren de leden van de fractie van de VVD – wordt het woord «mede» gebruikt. Hieruit kan worden afgeleid dat er nog meer beleggingsonroerende zaken zijn. Kan worden aangegeven wanneer daarvan sprake is? Of moet het eerste lid zo worden uitgelegd dat onder beleggingsonroerende zaken in ieder geval niet vallen «onroerende zaken die bestemd zijn om ter beschikking te worden gesteld aan verbonden personen»?
Kan de regering een reactie geven op de vragen, opmerkingen en suggesties van het NOB bij artikel 3.29a?
In het tweede lid wordt in onderdeel b, sub 2, verwezen naar «een met hem verbonden persoon». Hierdoor is eigenlijk sprake van een cirkelredenering. Onder een met de belastingplichtige verbonden persoon wordt verstaan een vennootschap waarin de belastingplichtige of een met hem verbonden persoon een AB heeft. Kan worden verduidelijkt wat precies wordt bedoeld?
In het tweede lid wordt in onderdeel c gesproken over passiefposten die verband houden met toekomstige kosten. Kan worden aangegeven wat precies met passiefposten wordt bedoeld? Wordt bedoeld de passiefposten uit de commerciële jaarrekening? Uit de toelichting kan worden opgemaakt dat hiermee o.a. de onderhoudsvoorzieningen en KER's worden bedoeld. Bij dergelijke passiefposten is echter geen sprake van toekomstige kosten. Het betreft kosten die thuishoren in het jaar zelf of in de voorafgaande periode (Baksteenarrest) ter zake van toekomstige uitgaven. De leden van de VVD-fractie vragen de regering om een nadere toelichting.
In de toelichting wordt opgemerkt dat bij beleggingsonroerende zaken gebruik gemaakt kan worden van de HIR. Aangezien de wettekst van art. 3.54 (en 3.64) spreekt van bedrijfsmiddelen, vragen de leden van de VVD-fractie zich af of de wettekst van art. 3.54 wel duidelijk genoeg is. Bovendien vragen zij zich af hoe deze opmerking is te rijmen met de opmerking dat beleggingsonroerende zaken hetzelfde moeten worden behandeld als effecten, terwijl deze expliciet zijn uitgesloten van de HIR.
Kan het kabinet een reactie geven de drie vragen bij het wetsvoorstel zoals de IVBN die in haar brief van 8 oktober jl. heeft gesteld?
Kan het kabinet een reactie geven op het oordeel van VNO-NCW dat het onder het aanmerkelijk belang regime brengen van belastingplichtigen met een aandelenpakket dat niet tot een aanmerkelijk belang behoort, maar die louter vanwege het feit dat de partner of bepaalde verwanten een aanmerkelijk belang hebben, leidt tot inconsistente wetgeving?

Geldt die inconsistentie zoals VNO/NCW beweert ook voor andere in art 3.29a bedoelde situaties waarin een aanmerkelijk belang «aanwezig wordt geacht», zo vragen de leden van de fractie van de VVD.

Artikel XXVII (Overgangsrecht)

De leden van de fractie van de LPF merken op dat in de overgangsregeling (artikel XVIII) gesteld wordt dat per 1 januari 2003 de onroerende zaken te boek dienen te worden gesteld op de aanschaffings- of voortbrengingskosten verminderd met de tot 1 januari 2003 gepleegde afschrijvingen. Betekent dit op basis van de letterlijke tekst van het voorstel dat een in het verleden op de aanschafkosten in mindering gebrachte herinvesteringsreserve teruggenomen zou moeten worden per 1 januari 2003?

De voorzitter van de commissie,
Tichelaar

De griffier van de commissie,
Berck